

2013 m. balandžio 5 d., penktadienis

Nr. 14 (1028) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i j a

Brangūs skaitytojai,

Kviečiame tapti kultūros rėmėjais!
Skirkite 2 proc. savo pajamų mokesčio „7 meno dienos“ – leidiniui, pelniusiam išrankią skaitytojų dėmesį.

Pildydami Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512, nurodykite VŠĮ „7 meno dienos“ įmonės kodą 302725178.

Reikalingą formą galima užpildyti internete Mokesčių inspekcijos tinklalapyje www.vmi.lt (nuorodoje „Formos“ įrašykite FR0512 ir užpildykite PDF formato blanką).

Dėkojame visiems, praėjusiais ir ankstesniuose metais mus palaikiusiems.

2

Šokio spektaklis „Romeo ir Džuljeta“

5

Justės Venclovaitės meno projektas

6

Restauruota Lukiškių Dievo Motinos ikona

Žibuntas Miksys. „Skarmalių veputiniai“ (Leonas Lėtas). 1949 m.

Miriam Meras ir Žibunto Mikšio paroda

M. ALEKOS NUOTR.

Lohengrino kelias į Vilnių

Richardo Wagnerio „Lohengrino“ premjera LNOBT

Jūratė Katinaitė

Richardo Wagnerio operų pastatymai Lietuvoje vis dar prilygsta novatoriškiems žygarbiams. Tai, kas tarptautinėje erdvėje jau seniai taip kasdiene operos teatrų duona, LNOBT scenoje tampa rizikingu repertuariniu proveržiu, kuris neprognozuojamai gali paveikti publicos sutraus. Jei Lietuvos publiką būtų pratinta prie šios duonos anksčiau, jos skonis būtų jaugės į reperotorių genofondą, kaip kad nutiko su Giuseppe Verdi „Traviata“ ar „Don Karlu“.

Antai 1995 m. Lietuvos valstybinių simfoninių orkestrų vadovas Gintaras Rinkevičius kartu su režisieriumi Oskaru Koršunovu pateikė drąsią anims laikams populiaraus Wagnerio „hito“ – „Skrajojančio olando“ – interpretaciją, sukėlusią diskusijas (šiandien aną pastatymą pavadintume tradiciniu). Tai buvo antrasis šios operos pastatymas po

karo (pirmasis – 1978 m. tuometinėje VAOBT scenoje), o 2004 m. vėl pastatyta amerikietės Francescos Zambello, opera sėkmingsi įsibuvę LNOBT repertuarė. Apie 1969-ujų „Lohengriną“ iki šiol sklando legendos tarp vyresnės kartos melomanų. Būta ir „Tanoizerio“ trumpo užklydimo, būta Wagnerio operų pastatymų tarpukariu Valstybės teatre, tačiau jų recepcijos istorija iš esmės nutrūko sovietmečiu ir lieka tik faktai. Nors pastaraisiais metais LNOBT repertuarą papildė „Valkirija“, veikiausiai dėl apmažiai nenuisiekusio pastatymo ji netapo dar viena Wagnerio prisijaukinimo galimybė.

Žvelgiant retrospektyviai gaila, kad vyresnės kartos apsiėjo be Wagnerio. Matyt, koja pakilo ne tik ideo logija (pokario dešimtmiečiai Wagnerio muzika dėl jos susaistymo su Hitleriu buvo daug kur ignoruojama, ką jau kalbėti apie „Didžiųjų Tėvynės karą“ laimėjusią Sovietų Są-

jungą), bet ir būgštavimai „išdraskytii“ balsus, orkestrui aprépti mistifikuotą Wagnerio dramaturgiją. Tad apmaudu, kad tokiai dainininkai kaip Gražina Apanavičiutė, Nijolė Ambrazaitytė, Valentinas Adamkevičius, Birutė Almonaitė, Irena Milkevičiutė, Vaclovas Daunoras karjera, brandusis, oteliškasis Virgilijaus Noreikos laikotarpis praktiskai apsiėjo be Wagnerio muzikos. Toji patirtis mūsų krašte būtų suformavusi truputį kitokius publikos suvokimo įgūdžius, vokalo tradicijas bei pedagogikos standartus.

Taigi Lietuvos publiką yra daugiau girdėjusi ne pačios Wagnerio muzikos, o gandų apie nepakeliamai ilgas ir sudėtingas jo operas. Žinoma, įrašai, radijas, o pastaruoju metu – „Mezzo“ TV bei kino teatrų transliacijos suteikia daugiau galimybių, tačiau gyvas spektaklis – kas kita. Jis ir suformuoja tikrąjį in-

NUKELTA | 3 PSL.

Plastinis konspektas

Judesio spektaklis „Romeo ir Džuljeta“ Rusų dramos teatre

Helmutas Šabasevičius

Vis dažniau Rusų dramos teatro spektakliuose tenka susidurti ne tik su režisūrinėmis, bet ir su choreografinėmis ambicijomis. Galima manyt, kad tokis idomus teatro kalbos posūkis susijęs su šiame teatre dažnai dirbančia režisiere, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos pedagogė, prieš keletą metų garsėjusios Telšių teatro studijos „Aglija“ vadovė Laima Adomaitiene. Naujausias tokio pobūdžio darbas sukurtas svečio iš Vengrijos – Budapešte dirbanties pedagogas, režisierius ir choreografas Peteris Uray pastatė judesio spektaklį „Romeo ir Džuljeta“, kurio afišoje, ko gero, net ir neberekėt Williamo Shakespeare'o pavardės, o šalia aktorių paaktyti personažų vardų be paaikiinimų ir socialinių nuorodų.

Reklaminié spektaklio kampanija buvo korekiška ir tiksli – žadėta daugiau mažiau tiek, kiek ištešėta. Spektaklį kuriant dalyvavo scenografas Marijus Jacobskis ir kostiumų dailininkė Aleksandra Jacobskytė. Jų sumodeliuota vizualinė aplinka askečiška, funkcionali ir paveiki. Scenejoje esantys daiktai – stalai, kėdės – naudojami plastinėms kombinacijoms paryškinti, o pagrindinis scenovaidzio elementais – skydas su Jame susmaigystais strypais bei kopėčiomis – leidžia surūpti reljefiškas kelių lygių režisūrines kompozicijas.

D. MATVEJEVO NUOTR.

Judesio spektaklis, į valandą panūdės satalpinti poetinį Shakespeare'o tekštą, virto žinomo siužeto konceptu: gerai jausdamas ritmą ir tempą, režisierius nuosekliai pasaikoja istoriją. Choreografinės užduotys, su kuriomis jau ne kartą yra susidurę Lietuvos rusų dramos teatro spektaklių – Laimos Adomaitienės „Bégant su vilkais“, „Trys mylinčios“, Jono Vaitkaus „Vargas dėl proto“, „Eglutė pas Ivanovus“ – atlikėjai, šiame kūrynyje dar didesnės. Peterio Uray „Romeo ir Džuljetą“ galima vadinti šokio spektakliu, nes jis sukurtas pirmiausia supažindinus aktorius su šiuolaikinės choreografijos darbuose naudojamomis technikomis – kontaktine improvizacija, akrobatiška, kovos menų principais.

Dauguma atlikėjų – Lietuvos muzikos ir teatro akademijos ketvirta-

kursiai, kartu su jais vaidina Valstybino Vilniaus mažojo teatro aktorių Leonidas Pobedonoscevas, dalyvavę keliuose Anželikos Cholinos spektakliuose, Rusų dramos teatro aktoriai Valentinas Novopolskis, Valentinas Krulikovskis, Julija Krutko, „Aglijo“ studijos artistas Jonas Rimeika. Kai kurie atlieka po kelis vaidmenis, visi demonstruoja ištvermę ir gerą fizinį pasirengimą, o tai judesio spektakliuose ypač svarbu. Vaidinantiems neteko išvermės reikalaujančių judesio užduočių maskuoti pantomimos priemonėmis ar vaidmens psychologizavimu – intensyvius jausminius išgyvenimus provokavo aktyvus, koncentruotas veiksmas. Judesių grindžiamos scenos, nors ir preciziškai surepetuotos, neprarado organiškumo ir tapo svarbiausia priemone charakteriams ir

sceniniams paveikslams plėtoti.

Pagrindinių vaidmenų atlikėjai – Telmanas Ragimovas (Romeo) ir Jelena Orlova (Džuljeta) – gerai „susivaidinusi“ ansamblio narai, patrauklūs neforsuojamais, melodramos vengiančiais jausmais, gebantys sujungti choreografinį personažo ženkliskumą ir emocinį konkretumą.

Režisierius gerai jaučia ir scenos, ir spektaklio erdvę, išradingai derina išorinės energetikos prisodintas grupines scenas su atskiru veikėju duetais – taip sukuriamas darnus ir harmoningas spektaklis, kuriamo beveik nepasitaiko veiksmo ar prasminių „duobių“, dekoratyvaus tuščiažodžiavimo.

Ne visos pasakojamos istorijos linijos vienodai ryškios – Rozalindos temą numanyti gali, o Pariui skiriamas fragmentiškas dėmesys, nors būtent dėl jo Džuljeta buvo priversta pasirinkti kapo rūsi. Bet spektaklis patrauklus ansambiškumu, solavimo ambicijų prislopinimu ir apibrėžta individualioms improvizacijoms skirta erdvė, kurioje režisierius ir choreografas išlieka plastinę materiją ir prasmes organizuojančia svarbiausia jėga.

Tačiau Uray kūrinys neišvengė daugeliu šiuolaikinės choreografijos siužetinių spektaklių būdingų trūkumų – visų pirma muzikinės medžiagos nenuoseklumo ir tam tikro paviršutiniškumo, o tai dažnai

neleidžia užsimiegzt autentiškam, intriguojančiam, neprognozuojam spektaklio ir žiūrovo jausminiam kontaktui. Kickvieną sceną lydintys muzikos garsai – lyg ir tinkamos nuotaikos ar spalvos, bet kartu pernelyg universalūs, dekoratyvūs, galimi ir kitokio siužeto atkarpos iliustruoti. Kartais atrodė, kad geriausias veiksmo garsinis fonas būtų natūralūs fizines artistų pastangas liudijantys triukšmai.

Kai kurie režisūriniai ir plastiniai epizodai, nors ir organiški, nuosekliai įkomponuoti į bendrą spektaklio audinį, kelia *déjà vu* įspūdį, todėl geriausia būtų ši spektaklį žiūrėti išsilaisvinus nuo kultūrinės patirties bagažo – tuomet labiausiai tikėtinės autentiškas, nuoširdus kūrinio ir jo suvokojo ryšys. Iš esmės plastika, emocinga ir jautri paskutinė spektaklio scena Džuljetos kapo rūsyje primena ne vieną iki tol matytą choreografinę šios temos interpretaciją. Tariamos ir tikros mirties asociacijų mazgas sunarpiliotas išradingai, leidžiant apčiuopti tripią vilties ir nevilties, būties ir nebūties ribą, suvejant tamsoje nykstanti amžinai susipynusiu kūnų kamuoli. Gal tokis ir galėjo būti spektaklio finalas – nes mirusiu jaunuoliui palaiku išeksponavimas prieš juos dar sutartinai nukeliant skrybėles pasirodė pernelyg didaktiškas ir iliustratyvus.

In memoriam

Valdui Gedgaudui pavėjui

(1962–2013)

Sužinojęs liūdną žinią apie Valdo mirštį paskambinau vienam iš „Svetim“ Alvydui Šlepikui, kad pažadintų iš staigaus ir netikėto sukrėtimo. Prieš keliais savaites Pilies gatvėje buvau stūkė Valdą. Vaikštinėjome, šnekūčiavomės, pokštavome. Atrodė sveikas kaip eržilas, tad netikėta žinia apie jo mirštį ir sunkią ligą man buvo tarytum perkūnas iš giedro dangaus. Vadinas, buvom gerokai toli vienas kito, nors retsykiai likimas lėmė būtī visai šalia ir pajusti nesumeluotą draugystę, kurią retai aptiki narcių rašytojų bendruomenėje.

Mes, šiek tiek vyrėsni Marcelijaus Martinaitičio Vilniaus universitete suburto literatūrų būrelį „parametrai“, gana akyliai stebėjome po mūsų susibūrusios „Literatūrų kalvės“ darbus. M. Martinaitis tas pats, literatūrų būrelis tas pats, bet jis kaip kokie keturvėjininkai deklaravo, kad yra kitokie – „Svetimi“, kai tuo pat metu „Sietynas“ stengési kultūroje ir atgimstančioje visuomenėje ieškoti bendrystės ir savumo saitų. Vyrai jie buvo puikūs ir talentingi, o ir labai saviti, ką liudija visiškai skirtinges jų gyvenimų trajektorijos. Beje, ne kartą susižusios su mūsiškėmis.

1995-ųjų gruodžio mėnesį išvažiavau padirbėti į Visbiją, į rašytojų ir vertėjų kūrybos namus. Kartu su manim važiavo ir keltais plaukė a.a. Tomas Arūnas Rudokas. Jis beveik nemokėjo angliskai, jautėsi ne savo rogėse, tad turėjau būti jam už vertėjų vakarais, kai marga rašytojų publika susėsdavo pabendrauti ir vieną kitą buteli vyno išgerti. Po trijų savaičių man gerokai šis vaidmuo nusibodo ir pradėjo galvoje kirbėti mintis, kad reikėtų tylutėliai susikrautai lagaminą ir iš tų Visbio kūrybos namų bėgti atgal į savo namus, nes kūrybos darbai siaubingai nesisekė. Ir kai beveik buvau apsistrendęs, atsitiuko visai nenumatytais nuotykis. Rytą beldžiasi kažkas į mano célēs duris. Atidarau ir netikiu savo akimis. Prieš mane su lagaminu stovi Valdas Gedgaudas. Buvimas apsiverčia aukštyn kojom, nes su juo iš tikro turėjau apie ką pašnekėti. Pradedam „tvarkyt“ lie туviškas laukutes, aikštu, prisijungia ir T.A. Rudokas, tai bendromis pastangomis lauktuves „išsavanam“. Kitą dieną į Visbiją suguža gausybė svečių iš Rodo salos, Atėnų, Albanijos, kultūros funkcionierų iš Stokholmo ir Danijos dalintis cen-

tis anonimų eilėraščių, ir be didesnių ginčų mes išrinkome puikiai su kaltą ilgoką silabotoninį ketureilių eilėraštį. Paskui komisijos narai ėmė spėlioti, kieno čia taip gerai juvelyriskai parašytas kūrinys? Mums daugiausiai įtarimų kilo, kad tai Donaldo Kajoko tekstas, nes buvo su-raštas labai plastiškai ir muzikalai. Ir visiškai netikėtumas buvo, kai vertinimo komisija paskelbė laimėjusio eilėraščio numerį, o i sceną išėjo ne Kajokas, o Valdas. Jis puikiai išmanė poetikos subtilybes,

dažnai savo raiškoje aukodamas bārokines grožybes vardan kalbėjimo nesmeluoju šaižoku balsu.

Valdas labai gerai jautė kasdiybės dramaturgiją, ką liudija jo poezija, kalbėjimai apie literatūrą, paskutiniai rašinai bei konfliktai dėl kontroversiškos kultūrinės raiškos mūsų teatre. Pavymui galui pasakyti: man jis buvo savas, o susitaikiusiems ir prisitaikiusiems – nepritapęs ir svetimas.

LIUDVIKAS JAKIMAVIČIUS

Lohengrino keliai į Vilnių

ATKELTA IŠ 1 PSL.

divido santykį su operos menu. O „gyvas“ Wagneris pas mus vis dar rizikingu naujovę. Ir jei 2013-ieji nebūtų kompozitoriaus jubiliejinių metai, kažin ar ir naujas „Lohengrinas“ būtų užklydes į Vilnius sceną. Tiksliau, nusileidęs su parašiu, kaip kad sumanė spektaklio režisierius Andrejas Žagaras. Pagal jo sumanymą, Lohengrinas – nežinomas valstybės šnipas, nusileidęs parašiutu apginti neteisingai brožyystė apkaltintos vilnietės Elzos. Kadangi operos veiksmas režisieriaus valia šiame pastatyme vyksta prieš karą, kai Vilnius atsidūrė politinių įtampų epicentre – Sovietų Sajungos „diplomatiniems“ priemonėmis miestas grąžintas Lietuvai, traukiasi lenkų valdžia, sklando artejančios sovietų okupacijos ir Antrojo pasaulinio karo nuo jauta žiūrovui paliekama teisė pačiam spręsti, su kuriomis anuometinėmis jégomis ir pajėgomis tapatinti operos personažus (kareiviskos choristų uniformos niekaip nenurodo, kuriai valdžiai ar valstybei jie atstovauja).

Pagrindine scenografijos idėja pasirinkta klasicistinė Vilnius katedra, į kurią ieškoti nusiraminimo ir išgirsti naujienų renkasi politinių įvykių sutrikdyti miestelėnai. Istoriniam koloritui sustiprinti režisierius panaudojo dokumentinius prieškario Vilniaus kadrus. Lėtai slenkantys, trūkčiojantys archyviniai kdrai skaidri operos ižangos muziką, perteikiančią Lohengrino tėvynės – Grailio karalystės – dvasią, regis, trikdo. Muzika srūva nepaliuojama srove, stiprėja, tirštėja, o filmo kdrai jų nervingai pertraukinėja. Toks pirmas išpūdis. Vėliau šie vaizdai vėl pasitelkiami per kitų veiksmų ižangas, tad juo toliau, juo labiau jie susilydo su muzika, ištripssta pirminis pasipriešinimas, sakyčiai, akis jų monotoniską trūkčiojimą jau priima kaip sraunią tékmę. Praėjus keletui dienų po premjeros (kovo 22–24 d.), rašant šias elutes ir klausantis „Lohengrino“ įrašo, nevalingai prieš akis vėl iškyla lėtai slenkantys nespavolto filmo kdrai... Tad esu linkusi patecinti šią režisieriaus išmonę, juolab spektaklyje ji neįkyriai plėtojama, neprimenant konkretybų ir per toli nenubloškiant nuo Wagnerio sumanytos fabulos, neįskreipiant personažų charakteristikų ir motyvacijos. Vis dėlto Wagnerio adoruotas mitinis pasaulis čia susitraukia ir užleidžia vietą realiai istorijai, kompozitoriaus idėjinis patosas supaprastinamas ir opera virsta žmogiškų aistrų drama. Todėl Lohengrino nusileidimas parašiutu, užuot atplaukus gulbės traukiamą eldją, čia logiškas ir iškinantis.

Muzikinė Wagnerio dramaturgija stipri ir organiška, deja, jo libretai nėra tokie nuoseklūs, sklandūs, kaip laki, leitmotyvais inkrustuota „begalinė melodija“. Todėl režisieriams tenka pasukti galvą, kaip užgliaisti taip kompozitoriaus akcentuotos muzikos, žodžio ir draminės

išraiškos dermės nedarnumus, kai muzika veržliai pulsuoja, o scenoje praktiskai nėra veiksmo, kartojuamos ne itin reikšmingos teksto frazės. Todėl ir šiame pastatyme neišvengta statiskumo pirmo veiksmo chorinėsc scenose. Antrajame siėkiama išjudinti sustojuši veiksmą procesijos scenoje prieš vestuves, tačiau chorui parinkta choreografija (choreografe Elita Bukovska) veikiau įnečia banalumo, primindama nesudėtingus saviveiklinių šokėjų ansamblių pasirodymus, puoselėtus sovietmečiu. Verčiau jau ši scena būtų išlikusi statiska.

Tačiau tai nesugadina bendro spektaklio ritmo, plėtojamo asketiškame, minimalistiniame scenovaizdyje (scenografas Reinis Suhanovas), kuris leidžia skambetį intensyviai ir emocijų prisodintai Wagnerio muzikai, nekonkuruodamas su ja ir neužgoždamas jos papildomais prasminiais sluoksniais. Vienintelė sureikšminta scenografijos detalė – scenos gilumoję esanti (tarytum katedros centrinius altorius) galingo šviesos pluošto nuošieksta ertmė, kuri yra tiltas tarp dieviškojo ir žmogiškojo pasauly. Iš čia į šį pasauly įžengia ir finale ji palieka Lohengrinas, čia vyksta jo ir Elzos jungtuvi...

Pilkšvi scenovaizdžio tonai, sanitū Šviesų amplitudė ir vaizdo projekcijos (šviesų dailininkas Kevinas Wyn-Jonesas) kuria lyg nuo senuomo papilkėjusios ir šiek tiek gelstelėjusios nespavotinos fotografijos išpūdį. Taip dažniausiai įsivaizduojame 4-ąjį praėjusio amžiaus dešimtmetį, susikūrę šiuos įvaizdžius iš archyvinų fotografijų ir dokumentinių kino kadrų. Laiko ženklus ryškina ir stilingi Kristės Pasternakos kostiumai. Vis dėlto Elzos – pagrindinės lyrinės herojės – kostiumai neįkvėpia. Pirmasis jos pilkas apsiaustas perdėm nejaunatiškas, todėl žiūrovo reakcija – sumišimas, vėtoti jaunos merginos išvydus lyg pagyvenusią, pavargusią moteriškaitę. Ir priešingai, pirmasis Ortrūdos kostumas – akinamai baltas, romantiskas apsiaustas. Balta spalva simbolizuoją tyrumą, nekaltumą, gėrij, tad kam toks akcentų sukeitimai? Nepasitarnauja Elzos charakteristikai ir nykaus silueto suknelė, su kuria ji pasitinka Lohengriną. Geresnio išpūdžio nesururia ir vestuvinis Elzos apdaras. Elza kilminga, bet jos vestuvinė suknelė atrodo daugiau nei kukli, paliginti su grakščiais chorisių kostiumu siluetais.

Šis pastatymas – saugus, pamatuotas, atsargai modernus, nešokių ruojantys tradiciškai nusiteikusios publikos ir neverčiantys nuobodžiauti reiklesnio skonio šiuolaikiško teatro išpažinėjų. Panašaus minimalistinio scenovaizdžio spektaklių su veiksmo perkėlimais į vienokią ar kitokią epochą dabar galima išvysti daugiau nei atvirai šokiruojančiu ar tradiciniu. Sakyčiau, šis pastatymas atitinka naujajį gero skonio standartą tarptautinėje operos rinkoje.

Sandra Janušaitė – Elza, Ferdinandas von Bothmeris – Lohengrinas

M. ALEKOS NUOTRAUKOS

Muzikinis operos atlirkimas šikart vertas išskirtinio įvertinimo. Su Wagnerio muzika jau apsiplatę LNOBT orkestras (be minėtų „Skrajonėlio olando“ ir „Valkirijos“ pastatymų) sezono pradžioje įvyko baletas „Tristanas ir Izolda“ pagal Wagnerio muziką (premiera) skambėjo labai gerai, be būdingų premjerinių slydinėjimų. Spektaklio muzikinis vadovas dirigentas Robertas Šervenikas iš esmės debiutavo kaip Wagnerio muzikos atlirkėjas – tai jo pirmoji pastatyta šio kompozitoriaus opera. Tarytum išlaikytas vynas plūstelėjo dirigento energija, muzika pulsuote pulsavo, tad galėjai pasinerti į ją lyg į fizinių kūnų, regis, net teatro akustika pagerejo nuo susikaupusios, elektroinės atlirkėjų skleidžiamos energijos.

Puikiai pasirodė ir LNOBT choras, šikart ne tik preciziškai parenge muzikinį tekstą, bet ir pasidavęs dirigento sugestijai, atskleidęs anksčiau negirdėtų spalvų, subtilumo.

Elzos vaidmenį atlirkis Sandros Janušaitės biografijoje šis pastatymas atveria naujų jos karjeros etapą. Dainininkė išsilaisvino, išsijautė į personažą, jos emocijos tapo

svarbiausia spektaklio ašimi. Regis, pagaliau ji sutiko savo režisierių, kuris padėjo išskleisti jos artistinį potencialą. Vokalinio požūriu Janušaitė pasiekė brandą, techniškai ji įvaldžiusi savo didžiulį, platų balsą taip, kad jis atlieptų visas jos intencijas. Ir vis dėlto norėtu siplatesnės vokalo spalvų paletės, išraiškingesnės lyriko, kitaip tariant, personažo emocinės raidos balse, ne tik vai dyboje. Tikėtina, kad Janušaitės Elza dar brės, ji – gerame kelyje.

Lohengrino vaidmenį sukūrės vokiečių dainininkas Ferdinandas von Bothmeris – nepaprastai gražaus, šviesaus tembro tenoras. Savo lyrine, trapia prigimtini jo balsas tarytum visai ne vagnieriskas, tačiau Lohengrinas – dieviškas personažas, atstovaujantis gériui ir meilei, tad dainininko balso skaidrumas praturtino jo kuriamą personažą.

Inesos Linaburgytės Ortrūda scenoje pasirodo lyg viesulas. Jos vaidmens emocinė skalė finale išmuša visus saugiklius ir perlipa spektaklio dinamines ribas, atsidurdama anapus Wagnerio estetikos, jnešdama slaviškojo ekspresionizmo ele-

mentų. Tačiau antro veiksmo anamblinėse scenose su Telramundu ir Elza dainininkė buvo nepalyginmai stilistiskai ir vokališkai adekvatus, išties priklaustydama publikos dėmesį. Dainiaus Stumbro Telramundas – puikiausias įrodymas, kad dainininkas yra tikras vagneristas, didžiulis skambus balsas liejasi be suvaržymų, maloniai nustebino ir jo prabudusios artistinės ambicijos.

Su sėkmingu debitu galima pasveikinti Tadą Girininką – Karalių. Gražiai įvaldytas vokalas teikia vilčių dėl jaunojo artisto tolesnės raidos.

„Lohengrinas“ maksimaliai sutelkė LNOBT pajegas, įrodė, kad muzikantai įveikia sudėtingesnius veikalus. O publika? Trečiosios premjeros vakarą (kovo 24 d.) prie trečiąjį veiksmą sali gerokai praretėjo. Galbūt velyvas laikas sekmdienį išgaudino vilniečius? O gal žmonės nebepajęgūs atsiriboti nuo kasdinėbės ir keturių valandas susikaupe klausytis romantinės patetikos sklidinos muzikos? Laikas parodys, ar šis „Lohengrinas“ priartins Lietuvos publiką prie ekscentriškojo Wagnerio.

Dainius Stumbras – Telramundas, Inesa Linaburgytė – Ortrūda

3 psl.

Kasmetiniai pavasario pranašai

XV tarptautinis muzikos festivalis „Sugržimai“

Aušra Duobienė

Lietuvos muzikų rémimo fondo sumanytas festivalis „Sugržimai“ jau daugelį metų skambiai pranašauja pavasarij. Šiemet jubiliejinis XV tarptautinis muzikos festivalis „Sugržimai“ pakvies į 16 koncertus Vilniuje, Kaune, Marijampolēje ir Utenoje. Festivalyje svečiuosius muzikai iš JAV, Norvegijos, Austrijos, Vokietijos, Rusijos, Italijos, D. Britanijos, Japonijos, Kinijos, Australijos (Tasmanijos) ir Gernsio salos. Turėsime progos klausytis 12 lietuvių, studijuojančių ir gyvenančių užsienyje, 6 jų kolegų ir 16 muzikų iš Lietuvos. Kaip ir kasmet, festivalis pažers pluoštą įdomios muzikos, pakvies į kupinus jaudulio ir naujų atradimų susitikimus.

Festivalis prasidės vokalinės muzikos koncertu balandžio 8 d. Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje. Dainuotas sopranas iš JAV Jūratė Švedaitė su kolegomis iš Lietuvos. Jūratė yra kompozitorius Jono Švedo vaikaitė, „Connecticut Lyric Opera“ solistė, sukūrusi 20 operos vaidmenę: Rosina, Grafienė, Dona Ana, Pamina, Violeta, Adina, Tatjana, Antonija, Džuljeta, Neda, Toska, Desdemona. 2010 m. Niu Londono laikraštyje „The Day“ Amerikos muzikos kritikų paskelbėto kasmetinėje apžvalgoje „Nuo Bostono iki Niujorko“ J. Švedaitė buvo įvardyta kaip viena iš vertiginiausių ir išpūdingiausių 2010 metų menininkų ir atlikėjų.

Vokalistų gretas festivalyje papildys tenoras iš Vokietijos Mindaugas Jankauskas. Studijas baigęs LMTA, 2006 m. debiutavęs Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre, Mindaugas sukūrė vaidmenį Hamburgo bei Miunsterio operos teatrause, tobulinosi meistriskumu kursose pas žymius dainininkus bei dalyvavo įvairiuose festivaliuose: „Auksinė kaukė“, „Banchetto musicale“, „Schleswig Holstein Musik Festival“, „Passages“, „Theatre en May“ bei kituose.

Festivalis sulaukė nemažai styrininkų. Tai Povilas Syrrist-Gelgota – plataus profilio altininkas bei dainininkas, Oslo filharmonijos orkeistro narys, ieškantis sasajų tarp klasiki-

Jūratė Švedaitė

nės bei įvairių tautų liaudies muzikos. I savo koncertų repertuarą jis įtraukia lietuvių kompozitorų kūrinius, lietuvių liaudies dainas bei į norvegų kalbą išverstą lietuvių poziciją. Vilniuje Povilas griečių su violončelininke Toril Syrrist-Gelgota. Ji yra ansamblį „Duo Oktava“, „A Corda“ bei Oslo filharmonijos orkestro narė, dalyvavo daugelyje tarptautinių kamerinių muzikos festivalių, kaip solistė su orkestru koncertavo Norvegijoje, Vokietijoje ir Lietuvoje, griežė rečitalius Vilniuje, Maskvoje ir Osle. 2007 m. Toril su vyrų Poviliu išraše CD „Pilgrimage“.

Smuakininkė Ieva Pranskutė kaip solistė debiutavo 1998 m. su Lietuvos kameriniu orkestru. Šiuo metu studijuojanti Muzikos ir vaizduojamų menų universitete Vienoje. 2008 m. ji subūrė styrinų kvartetą, kuriamė griežčių smuiku (kvartetu vadovavo Audronė Vainiūnaitė). Kvartetas surengė koncertą prestižinėje „Wigmore Hall“ Londone, 2011 m. koncertavo Europos Parlamente Bruselyje. „Sugržimai“ koncerte Ievai talkins daugelio tarptautinių konkursų laureatė pianistė Morta Grigaliūnaitė, studijuojanti Karališkojoje muzikos akademijoje Londonė. 2010 m. Morta atliko solinės ir kamerinių muzikos programą „Wigmore Hall“ Londone, surengė rečitalį festivalyje „Prima la Musica“ Prancūzijoje. Kitame festivalio konerte Morta Grigaliūnaitė muzikos duetu su altininkė Ugnė Tiškute. Nuo 2007 m. ji griežiai žinomuose orkestruose: Zoltano Kodály pasaulio jaunimo orkestre, „Jauneses Musicales“ pasaulio jaunimo orkestre, „Musik Podium Dresden-Venezia“ baroko ansamblis projektuose, Simono Rattle'o projekte su Londono Karališkaja

muzikos akademija ir „Encuentro de Musica Santandere“ su profesoriumi Peteriu Csaba. Šiuo metu ji yra Europos Sąjungos jaunimo orkestro (EUYO) atlikėja.

„Sugržimai“ styrininkų gretas papildys ir violončelininkas, Sankt Peterburgo N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos studentas Dmitrijus Berezinas. Jis yra koncertavęs su Latvijos muzikos akademijos, Šv. Kristoforo, Lietuvos, Vokietijos „Pforzheim–Rutesheim“ kameriniuose orkestraose, Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru. Nuo 2011 m. Dmitrijus yra Sankt Peterburgo violončelininkų ansamblio narys, su šiuo ansambliu gastrolėjęs Lenkijoje, Italijoje, įrašę kompaktinę plokštelę.

2013 m. „Sugržimai“ geografija prisiplėtė nauja šalimi – Kinija, jai

Toril ir Povilas Syrrist-Gelgota

atstovaus smuokininkas Wang Kai Ping. Griežti smuiku šis atlikėjas pradėjo aštuanerių, mokomas tévo, studijas baigę Pekino konservatorijoje, 2000–2001 m. mokësi Maskvos Gnesinų muzikos institute, nuo 2002 m. – Sankt Peterburgo valstybinėje konservatorijoje. Vėliau dėstė Amati muzikos akademijoje Kinijoje. Koncertavo kaip solistas ir drauge su kameriniuose ansambliais Europoje bei Azijoje.

Kitame festivalio konerte Morta Grigaliūnaitė muzikos duetu su altininkė Ugnė Tiškute. Nuo 2007 m. ji griežiai žinomuose orkestruose: Zoltano Kodály pasaulio jaunimo orkestre, „Jauneses Musicales“ pasaulio jaunimo orkestre, „Musik Podium Dresden-Venezia“ baroko ansamblis projektuose, Simono Rattle'o projekte su Londono Karališkaja

muzikos akademija ir „Encuentro de Musica Santandere“ su profesoriumi Peteriu Csaba. Šiuo metu ji yra Europos Sąjungos jaunimo orkestro (EUYO) atlikėja.

Vargonų muzika festivalyje jau tampa tradicija. Šiemet jis skambės Vilniaus arkikatedroje bazilikoje, atliekama LMTA bei Detmoldo (Vokietija) Aukštosios muzikos mokylos magistrantės Karolinos Juodelytės. 2011 m. ji laimėjo pirmąjį premiją tarptautiniame M.K. Čiurlionio pianistų ir vargonininkų konkurse bei specialiuosis prizus už geriausią M.K. Čiurlionio kūrinių atlikimą, geriausią M.K. Čiurlionio fuginas b-moll atlikimą, kūrybišką šiuolaikinės muzikos interpretaciją, artistiškiausią pasirodymą ir jaučiusios finalistikos vardą. 2012 m. Karolina pelninė trečiąją premiją tarptautiniame L. Janačeko pianistų ir vargonininkų konkurse Brno, Čekijoje. Vargonavo Austrijoje, Suomijoje, Lenkijoje, Vokietijoje, Rusijoje.

Isimintinų akimirkų žada svečiai iš Italijos – klavesinininkė Nijolé Dorotėja Beniušytė ir fleitos bei traverso virtuozas profesorius Luigi Tufano. Nijolé yra LMTA auklėtinė, nuo 2006 m. studijavusi Prahos HAMU akademijoje, prof. Gedrės Lukšaitės-Mrazkovo klavesino klaseje, 2008–2009 m. Romos Šv. Cecilijos konservatorijoje. Kaip solistė iš kamerinių ansamblų narė, koncertavo Lietuvoje, Švedijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Italijoje. Ji yra Tarptautinio jaunimo muzikos festivalio-konkurso „Su muzika per Europą, Lietuva–Italija“ iniciatorė ir organizatorė, VšĮ „Musica Vitale“ įkūrėja ir menininkė.

Fleitininkas Luigi Tufano grojo didžiuosiuose Italijos teatrueose, bendradarbiauva su daugeliu prestižinių orkestrų, tarp kurių – Romos RAI Simfoninės orkestras, instrumentinės ansamblis „Musica d'oggi“, Gonfalone orkestras ir kt. Igrojo įrašą RAI ir Vatikano radiju. Kaip komisijos narys kviečiamas į svarbiausių fleitos konkursus. Dėsto šiuolaikinę fleitą ir traversą Akvilos Alfredo Casella konservatorijoje, taip pat garso komunikacijos ir muzikos didaktikos kursą Akvilos valstybiniame universitete.

Leontinguose festivaliuose Italijoje: Kitame festivalio konerte Morta Grigaliūnaitė muzikos duetu su altininkė Ugnė Tiškute. Nuo 2007 m. ji griežiai žinomuose orkestruose: Zoltano Kodály pasaulio jaunimo orkestre, „Jauneses Musicales“ pasaulio jaunimo orkestre, „Musik Podium Dresden-Venezia“ baroko ansamblis projektuose, Simono Rattle'o projekte su Londono Karališkaja

tu koncertu, rečitaliu, įrašu, gastrolių bei pedagoginių veiklos, o repertuaruose – įvairių epochų ir žanru kūrinių.

Šiam festivaliui skambės retokai girdimi dvių stabilių kūrinių, kurios drėsiai galime vadinti šiuolaikinės muzikos klasikais, kūriniuose: Alfredo Schnittke's „Senovinio stilaius siuita“ smuikui ir fortepijonui;

Sonata smuikui ir fortepijonui Nr. 1; Bronius Kutavičiaus „Nuo madrigalo iki aleatorikos“ smuikui ir fortepijonui; Sonata smuikui ir fortepijonui; „Perpetuum mobile“ violončelei ir fortepijonui (Tomo Kutavičiaus versija smuikui ir fortepijonui).

LNF INF.

Anonsai

Atvelykio koncertas

Balandžio 7 d., sekmadienį, 16 val. Taikomosios dailės muziejiuje ansamblis „Vilniaus arsenalas“ rengia Atvelykio koncertą.

„Vilniaus arsenalo“ Atvelykio koncertai Taikomosios dailės muziejiuje jau tapo gražiai tradiciją: vienuomet žinome, kad ta sekmadienį mėgausinė muzika – greta įstabios klasikos, jaudinančių romantiku kūrinių skamba ir šiuolaikinai opusai.

Šiame koncerte po Ludwigio van Beethoveno Trio G-dur fleitai, altau ir fortepijonui ir Maxo Bricho maldos „Kol Nidrei“ altau ir fortepijonui ansamblis atlikis dvi dalis iš

skambės netradicinius chorų ir mušamujų instrumentų derinys. Koncerte susitinka Valstybinis choras „Vilnius“ (meno vadovas ir vyr. dirigentas Povilas Gylys), ansamblis „Giunter percussion“ (vadovas Pavelas Giunteris), Karolis Kolakauskas (klarnetas) ir Vilniaus kultūros centro LRT vaikų choras (vadovė Regina Maleckaitė).

Valstybinis choras „Vilnius“ išskiria kūrybiškumą ir meistriškumą. Su meno vadovu Povilu Gyliu ir dirigentu Artūru Dambrauskui jis nuolat kviečia į intriguojančius konkerto.

Šio vakaro programeje pristatoma šiuolaikinė muzika chorui, kurios autorai: Vaclovas Augustinas,

Choro ir mušamujų instrumentų koncertas

Balandžio 13 d., šeštadienį, 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje

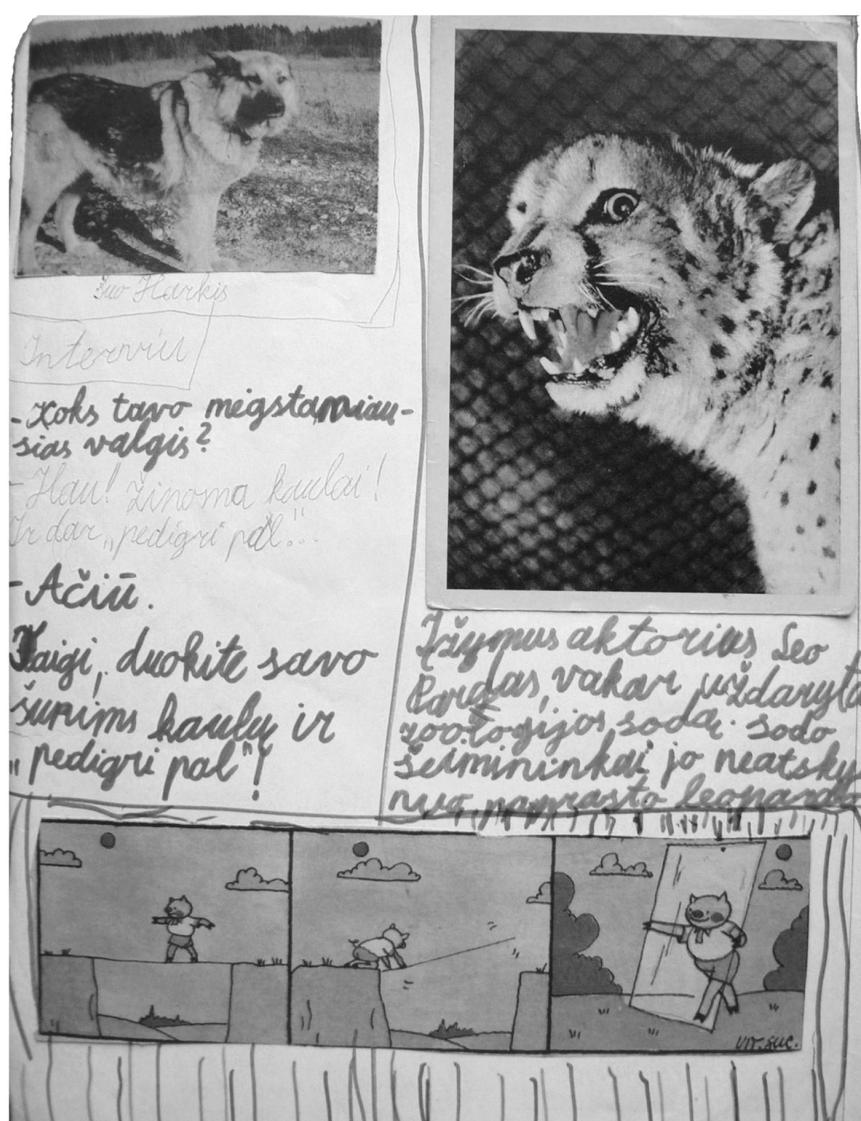
Jonas Tamulionis, Renāte Stivriņa, Ēriks Ešenvalds, Eric Whitacre, Algirdas Martinaitis, Laurynas Vakaris Lopas, Giedrius Svilainis, Laimis Vilkončius, Nijolė Sinkevičiūtė, Charles Hoag.

LNF INF.

Nuo madrigalo iki aleatorikos

Balandžio 14 d., sekmadienį, 16 val. Taikomosios dailės muziejiuje vyks netradicinių koncertas „Nuo madrigalo iki aleatorikos“, kuriamė muzikos smuikininkė Ingrida Armonaitė ir pianistė Indrė Baikštė, Lietuvos muzikų dinastijų astovės, tėsiančios gražias šeimų tradicijas. Abieji kūrybinėse biografijose ap-

Meno projektas

Prarasti, kad atrastum?

„Lukiškių Dievo Motina. Kad būtų atvilgytos sudiržusios širdys“ Bažnytinio paveldo muziejuje

Giedrė Mickūnaitė

Parodoje pristatomas seniausius Lietuvoje esančiu tapybos darbu įvardijamas, XV ir XVI amžių sandūra datuojamas stebuklingas Lukoškių Dievo Motinos atvaizdas. Rašytiniai šaltiniai liudija, kad šią ikoną iš karo su Maskva apie 1649 m. j savo Dumblio dvarą atsivežęs Lazdijų seniūnas, Lietuvos artilerijos generolas Motiejus Korvinas Gosievskis (+1683). Jo sūnus Vincentas Gosievskis dovanovojo ją Seinų dominikonams, o šie – Vilniaus Lukoškių Šv. Pilypo ir Jokūbo dominikonų vienuolynui. Rodoma ir 1737 m. išleista prie paveikslų patirtų stebuklų knyga „Mistinis fontanas“, pateikiama detali Lukoškių Dievo Motinos istorija, ikonografiniai tyrimai, vaizdžiai parodytu restauravimo darbų eiga.

Lukoškių Dievo Motinos ikonos ekspozicija – puiki proga aptarti praeities paveldą, kuris ir pats kinta, ir keičiasi jo kontekstas. Iš pradžių pristatytu staciatiškų religinių atvaizdą – ikoną kaip tapybos darbą. Paprastai tapoma ant lentos, šiaurės kraštose dažniausiai liepos, nes tai vienas iš minkščiausių medžių ir nesakingas. Vidurinė lentos dalis išgiliama, taip suformuojant vidinę plokštumą ir iškilius rémus; tapoma ant viso lentos paviršiaus, tačiau svarbiausia ikonos dalis – šventojo ar dangiškojo asmens atvaizdas, evangelinis pasakojimas ar šventojo gyvenimo epizodas – tapomas išgilioje plokštumoje. Ikonų tapyba kanonizuota, kad vaizdas būtų atpažįstamas, o vaizduojamus asmenis papildomai įvardydavo įrašas. Yra keletas garsių Dievo Motinos ikonų tipų, įvardijamu pagal Marijos ir Vaiklio santykį. Lukoškių ikonoje vaizduojama Dievo Motina Hodegetrija, arba Kelrodė, t.y. rodanti žmonijai Šūnų, kuris, pasak Jono evangelijos, yra „kelias, tiesa ir gyvenimas“ (Jn 14,6). Viena iš tų, kurią pasak tradicijos nutapė pats šv. evangelistas Lukas. Šiojo ikona buvo itin gerbiama Konstantinopolyje ir, siekiant ją apsaugoti nuo ikonoklastų, buvo užmūryta bažnyčios sienoje. Teigama, kad per visą ikonomachijos laikotarpį (apie 730–787 ir 815–843) negeso prie užmūryto atvaizdo pastatyta aliejinė lempa. Po ikonodulų pergalių pagal ši ženklu ikona buvo atrasta.

Ikonos kelionė iš Konstantinopolio į Rusią nėra aiški. Žinoma tik, kad ją atsivežė viena iš Bizantijos imperatoriaus dukrų (tik neaišku kuri), ištekinta už Kijevos didžiojo kunigaikštio. Vieni šaltiniai teigia, kad tai buvo kunigaikštis Vladimiras ir kad tai vyko dar X a., kiti – kad XI a. viduryje. Šie pasakojimo skirtumai nėra labai reikšmingi, svarbu yra pats gestas – *translatio imagum* – atvaizdo, o kartu ir jo stebuklingų galų, perkėlimas. Ir jei tas atvaizdo perkėlimas yra doras ir teisingas, ir atvaiz-

das tam pritaria, tai tuomet jo malonišs ir toliau reiškiasi.

O kaip ikona tapo Smolensko ikona, yra žinoma tiksliau: XII a. pabaigoje Kijevos kunigaikštis Vladimiras Manomachas atgabeno ikoną į Smolenską ir išstatė ją Dievo Motinos užmigimo cerkvėje. Toks yra pasakojimas apie šio atvaizdo atėjimo kelią iš Konstantinopolio. Tačiau tranzito istoriją yra ir daugiau, įvairių.

Būtent Smolenske prasideda dienės ikonus atliekami stebuklai. 1237-aisiais jinai sustabdo totorių chano Batijaus kariuomenę. Vėliau apšviečia Smolensko kunigaikštį, jam pasirodyma sapne ir patardama, kai jau miestas yra apsuptas totorių, kad su jais geriau nestoti į mūši, o pasiūlyti dvikovą. Dvikovą su totorių stipruoliu laimi pas jį tarnavęs Bizantijos karys Merkurijus, ir totoriai atsitraukia. XIV a. pabaigoje nežinia kokiomis aplinkybėmis ikona patenka į Maskvą. Ir tiktai 1456 m. Smolensko pasiuntiniai atvyksta pas Maskvos didžiųjų kunigaikštų prašydamai gražinti atvaizdą į Lietuvą (tuo metu Smolenskas priklausė LDK). Pasak metraščių, kunigaikštis taręs „nevalia man Pasaulio valdovę nelaisvėje laikyti“ ir gražinęs ikoną. Nuo šios gražinimo istorijos prasideda jos naujoji istorija Smolenske, su kuria reikėtų sieti ir ši parodoje rodomą atvaizdą.

Kalbėdami apie religinius atvaizdus turime nepamiršti kopijos ir originalo skirties specifiškumo. Ikonos požiūriu *toks pats* reiškia ir *tas pats*. Todėl Smolensko ikonus plinta kopijomis ir vienos iš garsiausių (šioji taip pat yra prisikiriama prie jų) priklauso vienam iš žinomų ikonų tapety – meistrui Dionisijui ir jo moniiams.

Ką jinai vaizduoja? Tai vadinamo iškilmingojo tipo Hodegetrija, nes Šūnų Marija rodo žvelgdamą tiesiai žiūrovą. Paprastai kalbant apie tapetą atvaizdą, dailėtyrinėje interpretacijoje yra svarbūs keli terminai-metaforos: atvaizdas kaip *langas*, kaip *veidrodis* ir kaip *paviršius*. Atvaizdo kaip lango samprata pati ankstyviausioji, turi teologinę kilmę ir susijusi su tuo, kad dieviškųjų asmenų – Jėzaus ir Marijos – atvaizdai pakeitė jų nesančias relikvijas. Kaip žinome, kitaip nei šventieji, kurių tiktais sielos nukeliai į dangų, o palaikai liko žemėje, Jėzus ir Marija su visu kūnu persikelė į dangų, todėl jų atvaizdai pakeičia relikvijas ir igauna relikvijos funkciją.

Viduramžių teologai sakydavo, kad atvaizdas yra langas į dangiškajį pasaulį. Atvaizdo, kaip lango, samprata labai glaudžiai susijusi su pasakojimais apie atvaizdus, per kuriuos patiriamos malonės. Svarbiausia yra tai, kad šis langas abipusis.

Naujujų laikų māstytojai, ypač sekantieji Leono Batisto Alberčio traktatu „Apie tapybą“ (1436), supasaulietino tapybos, kaip lango, idėją, priskirdami jai vienakryptę žiūrą: tapyba žiūrovui it atvertas

Dievo Motinos veidas pradėjus daryti zondus. Fragmentas

langas. Savo ruožtu teologinis mąstymas palieka abipusės žiūros galimybę: besimeldžiančiam tikenčiam atveria langą į dangiškajį pasaulį, tačiau ir dangiškasis ar šventasis taptyto atvaizdo prototipas gali pažvelgti pro ją iš anapus – per ši žvilgsnį žemėje patiriamos malonės. Eksponuojamoji ikona ir yra

tas langas, per kurį pažvelgus Marijai tikintieji patirdavo malonij, įvykdavo stebuklų.

Stebuklai būdavo registruojami, o malonės, patirtos per Lukoškių Dievo Motinos ikoną, aprašyotos greta eksponuojamojo dominikono Remigijaus Smiarovskio knygoje „Mistinis fontanas“ (Vilnius, 1737).

Lukoškių Dievo Motinos paveikslas po restauravimo

Jame spausdinamas ir grafinis švelnūj bruožų Dievo Motinos atvaizdas, tačiau amžininkai joje matė maskvietišką ikoną. Cituoju stebuklo aprašymą iš Tojanos Račiūnaitės straipsnio: „Ana Rychlinska, bučiuodama tą paveikslą, pagalvojo, kad jis nėra stebuklingas (dėl tos priežasties, kad jis rausiškos tapybos). Ir vėl naujas stebuklas! Netrukus ją Dievas sunkia liga nubaudė – ji prarado žadą. Dalyvaujantiesiems matant tokią akivaizdžią Dievo bausmę, kai ją iš bažnyčios išneše po nemažo laiko tarpo, šiek tiek atsitokėjusi ji tokį pamastymą su gailesčiu ir atgaila visiems išpažino; pripažino savo nuodėmę ir klaidą ir tos pačios gailestingumo Motinos prašydamas sveikatos ir kartu išpariegodama, kad jos intencija Angelo pasveikinimą giedotų. Tai atlukusi iš karto pradėjo sveikti ir apie tai dokumentu paliudijo.“ (Tojana Račiūnaitė, „Lukoškių Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčios Dievo Motinos paveikslas ir jo stebuklų knyga „Mistinis fontanas...“. Stebuklo vieta ir laukas“, in: *Acta Academiae Artium Vilnensis*, t. 25, Pavieklas ir knyga. LDK dailės tyrimai ir šaltiniai, Vilnius, 2002, p. 229)

Pasakojimas pertinka situaciją, kai ikona patenka į katalikišką aplinką ir, nepaisant teikiamų malonių, konfesiškai svetimas tapybinis paviršius sukelia abejonę tikintiesiems.

Priminsiu, kad vaizdų apykaitos tarp Rytų ir Vakarų krikščionių tendencija yra ta, kad bent jau po Konstantinopolio užgrobimo 1204 m. Vakarai gana noriai priėmė bizantišką dailę ir ikonus katalikiškoje tradicijoje buvo gerbiamos. O Rytų krikščionys įtarai žiūrėjo į vakarietiškus kūrinius, pavyzdžiui, eretišku laikė trimis vinimis prie kryžiaus prikalto Jėzaus atvaizdą. Maskviečiai netgi išvijo tokiu Nukryžiuotuoju nešinus Feraros-Florencijos (1438–1445) susirinkimo, kuriame buvo sudaryta katalikų ir staciatiškų unija, dalyvius. Kanonizuota ikoną tapyba ne tik vėrė langą bendravimui su šventaisiais, bet ir formavo, tramdė religinę vaizduotę. Didaktinė vaizdo paskirtis laikoma esminiu katalikiškos dailės bruožu, ji velyviaisiais viduramžiais paskatinė religinę vaizduotę atspindinčią vaizdų gausą. Pastarajai, neatitinkančiai evangelinių tiesų, kovą paskelbė protestantai, o vaizduotės veidrodžių langu į tiesą vertė Katalikiškoji reformatma. Dvasininkams ir piligrimams imponavo senieji, šv. Luko teptukui prisikiriami atvaizdai Romoje, juos priminė ir staciatiškų ikonus. Tačiau Naujuujų laikų katalikai jau buvo įpratę regėti tikrovišką tapybos paviršių. Lukoškių Dievo Motinos maskvietiška tapyba akivaizdžiai sutrikdė bučiniui priglusus iš XVII a. pabaigos maldininkę.

Cituotas stebuklo aprašymas kreipia dėmesį nuo staciatiškų kanonų atitinkančio lango tikenčiųjam ir

Tekstų ir vaizdų sūkurus

Dvieju Lietuvos parąžiečių grafikos paroda

Violeta Juškutė

Valstybiname Vilniaus Gaono žydu muziejaus Tolerancijos centre kovo 14 d. atidaryta dailininkų Miriam Meras ir Žibunto Mikšio darbų paroda „Grafika“, surengta Šiaulių „Laiptų galerijoje“ iniciatyva. Parodoje eksponuojama aštunoliaka Ž. Mikšio ir keturiolika M. Meras grafikos darbų.

Paryžiuje gyvenančių ir kuriančių menininkų darbai Vilniuje pristatomi retai. Abiejų pamiltas miestas yra Šiauliai, o patikėtinis – Šiaulių miesto kultūros centras „Laiptų galerija“. 1993 m. čia surengta Ž. Mikšio personalinė paroda, o po keleirių metų (1995 m.) pastarajam atvykus skaityti paskaitų Šiaulių universitete užsimenzgė artima drau-

gretinti, lyginti, ieškoti bendrumų, atskirų asmenų kūrybą suplakant į vieną visetą, užgimusį ginčijantis prie bendro pietų stalo, o bemiegėmis naktimis neva išdiskutuotus bopolinius prieštaravimus norisi perversti kiekybiiniu pakitimui perėjimo į kokybiinius dėsnius. Vis dėlto atspirkime tokiomis pagundomis.

Šis metai Ž. Mikšių jubiliejiniai – gruodžio 12 d. sukaiks 90 metų. Gimės 1923 m. Kaune, meno pagrindus jis igijo pas skulptorių Alfonsą Janulį Kauno jėzuitų gimnazijoje. 1946–1949 m. studijavo Niurnbergo ir Stuttgart meno akademijose, 1962 m. apsigyveno Paryžiuje. 1979–1988 m. dėstė lietuvių kalbą ir Lietuvos istoriją (iki 1985 m.) Nacionaliniame Rytų kalbų ir civilizacijų institute (INALCO) Paryžiuje. Menininkas

tinė estetika išlieka ir vėlesniuoju šia technika atlikuose Ž. Mikšio darbuose.

1948 m. menininkas pradėjo kurti ir iki šiol kuria ypač originalias kompozicijas iš skirtingo šriftu teksto fragmentų. Kartais jas jungia į ciklus arba serijas („Džeinė, piratų žadatinė“, daina iš B. Brechto „Operos už tris skatikus“; 1955 m.). I atskiras, geometriškai struktūruotas formas rašomas tekstas, kur raidės virsta ženklais ir vaizdas tampa artimesnis abstraksių, nesusietai su iliustracijos vaizdu. Tekstas-šriftas virsta pagrindiniu veikėju, svarbiu ne tik savo semantika, bet ir estetiniu vaizdu, užpildančiu visą žūros lauką. Tuomet tekstui iliustraciją net neberekia. Kitaip nei autorinės knygose (*livre d'artiste*), kur šriftas ir vaizdai tradiciškai yra neat siejama kūrinio dalis (pavyzdžiui, kaip V. Petravičiaus, P. Augiaus, K. Jonyno), daugumoje Ž. Mikšio grafikos ciklų literatūrinis tekstas tampa vieninteliu šeimininku. Kartais ant pagelusio laikraščio puslapio jam užtenka atspasti tik vieną frazę – „Viskas prašikta“ (1955), ir ginčytis su autoriumi nebesinori, ir vaizdų nepritrūksta...

Šioje parodoje galima pamatyti 11 tokius iš rašmenų sudarytų lino-raizinių. Daugumą sunkoka identifikuoti, nes néra signatūrų, o etike-tažas informuoja tik apie atlaimo techniką. Informacijos stygių jutau ir prie Miriam Meras darbų. Datos po kūriniais labai palengvintų darbo suvokimą, padėtų suprasti jo vietą laike.

Iš kitų svetur kuriančių savo kar-tos Lietuvos grafikų Ž. Mikšys išsi-skiria miestietiškos kultūros tematika, jam rūpi architektūra, miestas, žmonės mieste („Ruduo didmiestyje“). Iš tokų parodoje – ekspresyvūs, grubaus štricho portretai: „Mergai-tės profili“, „Pirmoji Sibilė“, „Ant-roji Sibilė“ (nors, regis, būtų užte-

Miriam Meras. „Pagarba II“

kę ir vienos Sibilės, nes jos nedaug kuo skiriasi), kelios dinamiškos kompozicijos: „Smuikininkė“, „Trys moterys“, „Judita“.

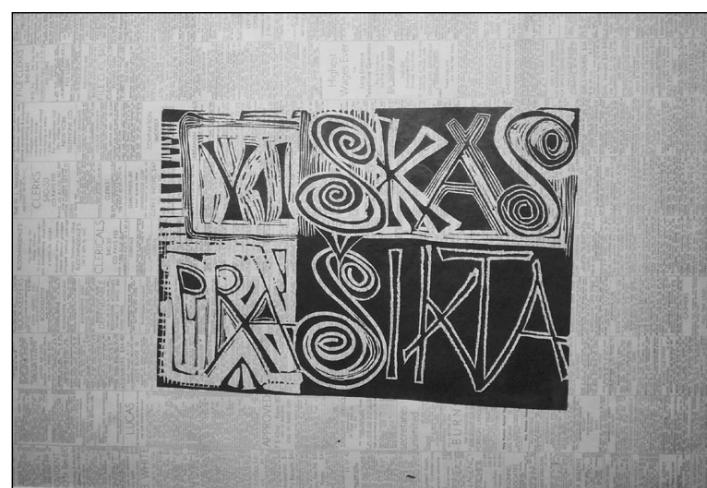
Antro aukšto balkone eksponuojamas Ž. Mikšio žmonos Miriam Meras litografijos. Menininkė, gimusi Vilniuje, yra garsaus rašytojo, prozininko, scenaristo Ichoko Mero duktė, su tévais 1972 m. emigravusi į Izraelį, vėliau iškėrusi Paryžiuje.

Spalvotos M. Meras litografijose triukšmaują teatralizuotas veiksmas, figūrų tirštis pinasi karnavaliaiškame šokyje („Ratas“, „Juokdariai“, abi 1986 m.). Sakytum, tikras paryžietiškas tulūz-lotrekiskumas. Ne mažiau dinamiškas jos kūryboje sū-puoklių motyvas. Jis variuoja mas daugelyje darbų – diptikuose „Supk

mane“, „Aš auksčiai, auksčiai“, „Aš ka-ralius, tu vergas“, „Supynės“. Nors litografių technika sudėtinga ir daugiasluoksnė, reikalaujanti daug kantrybės ir išmanymo, M. Meras viską daro pati – nuo piešinio akmenyje iki spaustinimo.

Juodas ir baltas Žibunto grafikos pasaulis, spalvinga teatrališka Miriam ekspresija – tai du labai skirtiniai, bet vienas kitą papildantys temperamentai. Iš šių skirtybų pa-slaptangių gimsta parodos vienovės jausmas.

Paroda veikia iki birželio 14 d.
Vilniaus Gaono žydu muziejaus Tolerancijos centras (Naugarduko g. 10/2)
Dirba pirmadienį–ketvirtadienį 10–18 val.,
penktadienį ir sekmadienį 10–16 val.

Žibuntas Mikšys. „Viskas prašikta“

gystė su Vyginu Ališausku, kuriam vieninteliam itin reiklus perfekcionistas Ž. Mikšys patiki eksponuoja savo darbus. „Laiptų galerijos“ pastangomis buvo surengta ir pirmoji bendra dailininkų paroda 1996 metais. Nuo tada galerija rūpinasi Lietuvoje esančia menininkų darbų kolekcija ir jos parodinė sklaida.

Apžvelgiant menininkų porų bendras parodas prisėlina pagunda

yra įvairiapusė intelektuali asmenybė – istorikas, literatūros, teatro, dailės sričių žinovas. Ž. Mikšys kuria klasikinėmis grafikos technikomis: ofortas, litografija, linoraižinys. Šioje parodoje eksponuojami vien linoraižiniam. Ankstyvuosiuse, dar Vokietijoje sukurtuose dailinko linoraižiniuose ryški vokiečių ekspresionistų grupės „Tiltas“ (*Die Brücke*) įtaka. Ekspresionis-

titinka suaugusio vyro proporcijas, kai į kūno ilgi telpa aštuonios galvos. Beje, bizantinėje dailėje nevaizduotas renesanso tapytojų išpopuliarintas putlus nuogas Kūdikėlis. Akivaizdu, kad Lukiskių ikonos „taisytojai“ siekė vaizdą priartinti grįžti prie veidrodžio metaforos. Šj-kart ji paranki dvejopai: viena vertus, pertapant Marijos ir Vaikelio veidus siekta, kad jie atspindėtų žmogaus kūno apimtis, kita vertus, šie pertapymai laikytini ir XVII ir XVIII a. sandūros LDK katalikų vaizdinės kultūros atspindžiu. Ikonos paviršiaus kaitos sekā pristato restauraciją dokumentuojančios fotografijos, kuriose matyti po truputį nuimami užtapyti sluoksniai. Matyti suapvalintas Marijos veidas, pakeista jos žvilgsnio kryptis ir skraištės spalva. Keičiant Kristaus veidą, buvo pakeista visa figūra: padidinus galvą, Jézaus kūnas igavo vaiko proporcijas. Priminsiu, kad stačiatikių tradicijoje vaizduojamo vaikelio Jézaus kūno proporcijos

nės tapybos kūrinio titulą. Restauracija – religinio atvaizdo tapsmo dailės kūriniu atspindys. Senumas ir pirminis sumanyimas, ne daugiasluoksnė atvaizdo istorija (kuri, beje, nenuėmus sluoksnių liktų nežinoma), tampa prioritetu, kai ikona perkeliama iš tikėjimo į dailės lauką. Trumpai tariant, paroda suteikia galimybę pamatyti ir ikoną, ir jos kaitą Lukiskių bažnyčioje, tačiau imantis restauracijos tenka spręsti sudėtingesnę dilemą.

Veidrodžio metafora paranki netik kalbant apie Naujuosius laikus, kai ikona garsėjo stebuklais, bet ir apie dabartį, nes tas paveikslas tebėra tas pats veidrodis, kuris atspindi mūsų požiūrį į dailės kūrinį. Klausimas, kurį reikia kelti, ir atsakymas, kurio nežinau, skamba taip: kas svarbiau? Ar kūrinio gyvavimo istorija? Nes kiekvienas pertapymas yra atsakas į jį. Lukiskėse pakabinata Smolensko Dievo Motinė užėmė nemenką to meto LDK gyventojų sąmonės plotą, jos užtarimo meldė

Vilniaus, Ašmenos, Kauno, Gardino, Bresto gyventojai. Kiekvienas atvaizdo atnaujinimas yra jo aktualumo liudininkas. Vaiždavimo kaita reiškia sieki išlaikyti čia Marijos žvilgsniui atvertą, kitatiui meistrų padirbtą langą, bet jo vaizdą padaryti priimtiną savam žiūrovui. Akivaizdu, kad nuimdam i tapybos sluoksnius nuimame ir ikonos istorijos Lukiskėse medžiaginius liudijimus. Tiesa, freska Šv. Pilypo ir Jokūbo bažnyčios fasade, nors ir apnypusi, vaizduoja ikoną tokią, kokia ji buvo iki restauracijos. Idomu, ar ikonai grįžus į Lukiskes išliks jos ir jos kopijos sasaja.

Atvaizdo – kaip lango, veidrodžio ir paviršiaus – sampratos tebėra aktualios ir mūsų laikais. Ką pasirinkti, kai vertinges kiekvienas dėmuo? Žvelgiant plačiau, tai kone nuolatinė dilema susidūrus su kultūros paveldu, kuris mus pasieka pakitus ir daugiasluoksnis. O nepakitusio paveldo neturime. Nes tai, kas funkcionavo, kito. Ką pasirinkti: laiką,

kuris daiktą pavertė paveldu, ar šiandien atkurtą pradinį laiko momentą? Manau, esminė šios parodos pamoka – neįmanoma atrasti ko nors nepradarus. Šioje ekspozicijoje tai, kas atrasta, kabot ant vienos sie nos, o tai, kas prarasta, dokumentacijos pavidalu eksponuojama ant kitos. Vieno kūrinio paviršių aptarimas tampa ir langu į kitą vietą ir laiką, ir dabarties bei praeities veidrodžiu. Gegužę ikona bus vėl grąžinta į Lukiskių bažnyčią, idomu, kad iš ten iškeliaus rausvaskruostė Marija sugrižą kaip rūsti Hodegetrija iškilmingojo.

Tekstą pagal paskaitą, skaitytą 2013 m. kovo 12 dieną Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros programos pirmo kurso studentams, parengę M. K.

Paroda veikia iki balandžio 30 d.
Bažnytinio paveldo muziejus
(Šv. Mykolo g. 9, Vilnius)
Dirba antradienį–šeštadienį 11–18 val.

Savitas kino pasaulis

Pokalbis su „Kino pavasario“ laureatu Sławomiru Fabickiu

Šiųmetė „Kino pavasario“ laureatū vėl tapo lenkų režisierius. Konkursinėje festivalio programoje „Nauja Europa – nauji vardai“ rodytas Sławomiro Fabickio filmas „Myliu“ apdovanotas pagrindiniu festivalio prizu. Su režisieriumi, kurio anksčesni filmai „Vyrų reikalus“ (2001) ir „Atgavimas“ (2006) taip pat rodyti lietuvių žūrovams, bet kuris pirmą kartą viešojo Vilniuje, kalbėjosi Tadeuszas Tomaszewskis.

Ar nuskambėtų labai supaprastintai, jei pasakyčiau, kad filme „Myliu“ rodote silpną vyrą ir stiprią moterį?

Tai tiesa. Mano personažo silpnumas kyla iš jo nesugebėjimo priimti kokį nors sprendimą. Tačiau visiem mano herojams sunku priimti sprendimus ir tai siaubingai naikina jų vidū. Už juos turi spręsti moterys, todėl, aišku, galima pasakyti, kad moterys yra stipresnės.

Daug filmų ir knygų pasakoja apie meilę, nors kūrinių pavadinimai skirtini. Kodėl Jūs palikote „Meilę“? (originalus filmo pavadinimas yra „Meilę“, – red. past.)

Norėjau pasakoti apie svarbiausią jausmą, su kuriuo susiduria kiekvienas iš mūsų ir kuris lydi mus visą gyvenimą. Iš pradžių be galo mylime (žinoma, jei juos turime) tėvus, paskui išimyliame vyrą arba moterį. Tas jausmas nulemia visą mūsų gyvenimą. Filme norėjau parodyti, kad tam tikrame gyvenimo etape tą meilę reikia apibrėžti iš naujo ir nuolat kokiu nors būdu ją puoselėti.

Kas Jūs įkvėpē kurti šį filmą?

Dienraštyje „Gazeta Wyborcza“ perskaiciāu reportažą „Tai atsitiko mano žmonai“. Jame buvo rašoma apie Olštyno merijoje išykusi sekualinį skandalą, esą miesto meras išprievertavo valdininkę. Mane su domino reportaže pristatas su tuočtinio požūriis. Pagalvojau, kad tai puikus išcities taškas papasakoti istoriją vyro, kuris priverstas partirti didžiulę nelaimę – mylimo asmens išprievertavimą. Susimąšiau, kokias emocijas gali išprovokuoti

I. JANKAUSKAITĖS NUOTR.

Sławomir Fabicki

tas išprievertavimas, kaip jis paveiks vyro santykius su žmona ir juos siejantį jausmą.

Ar filmas labai nutolo nuo realios reportaže papasakotos istorijos?

Filmas yra fikcija, su tikrais Olštyno išykiai susietas gal tik vienas filmo procentas. Nutolau nuo šio sekso skandalo dar ir todėl, kad mane domino ne publicistica, o su tuočtiniu santykiai. Sekso skandala buvo tik atspūties taškas parašyti istoriją apie meilę.

Ar keitėte scenarijų kurdamas filmą?

Visada keičiu scenarijų. Jau parašyta jį skaito operatorius ir kartais siūlo ką nors keisti, paskui tai sau teksta, kai ji skaito aktorių. Žinoma, tai nėra esminės permainos, scenarijaus esmė išlieka, kinta tik detalės. Taip pat jis gali pasikeisti ir repetuojant filmavimo aikštelię. Mano scenarijaus personažai ir aktorių kuriami personažai gali siek tiek skirtis, bet visada stengiuosi paimiti tai, ką siūlo aktoriai, ir iđėti į filmą.

Ar filmuojant „Myliu“ leidote aktoriams improvizuoti?

Sakyčiau, kad ne. Scenarijus jau buvo labai nuosekliai apmasytas ir parašytas. Tik poroje scenų aktorių improvizavo, pavyzdžiu, kai Mariją vaidinanti Julia Kijowska ateina į savo vyrą biurą, kad pasakytu jam tiesą, kas atsitiko tarp jų ir miesto mero. Ta scena yra improvizacija.

Kaip nuteikdavote aktorius, kad tarp jų personažų vykstanti kame-

rinė drama atrodytų tokia skausmingai tikrovinka?

Tai nebuvo lengva. Buvo daug reperiūs skaitant tekstą, daug kalbėjomių apie personažus, apie tai, kas jie, iš kur kilę, kodėl elgiasi taip, o ne kitaip. Itaką kuriant atitinkamą nuotaiką turėjo ir tai, kad filmavome naktį. Dvidešimt naktų. Tai kilo iš scenarijaus, kurio trys ketvirčiai veiksmo vyksta naktį. Visai nenorėjau apsimestti ir nakties filmuoti dieną, be to, supratau, kad naktinis nuovargis padeda aktoriams prisitaikyti prie jų personažų. Kai žmogus dvidešimt naktų iš eilės nemiega, o mega tik dieną, atsitinka kažkas keista jo kūnui ir organizmu.

Girdėjau, kad Jūs įkvėpē ir Mike'o Leigh filmas „Viskas arba nieko“?

Taip. Man labai patinka Mike'as Leigh, net leidau sau „Myliu“ paciutuoti vieną jo filmo sceną. Akylas žiūrovus supras, kokia tai scena. Man patinka, kaip jis žiūri į žmones, kaip susikaupęs rodo paprastus žmones ir jų bédas. Tiesiog mėgstu jo filmus.

Kokie dar kūrėjai, ne tik kinematografininkai, vienajap ar kitaip Jūs įkvėpia?

Iš kinematografininkų pirmiausia angliai, būtent Mike'as Leigh ir taip pat Kenas Loachas. Bet mėgstu ir amerikiečius, pavyzdžiu, Paulą Thomasą Andersoną, dievinu jo „Čia bus krauso“, „Pašelusias naktis“, „Magnoliją“. Žinoma, ir klasicus: Ingmar Bergmaną, Michelangelo Antonioni. Kalbant apie tapybą, „Myliu“ įkvėpē Edwardas Hopperis, kurį vadinu vienatvės tapytoju, nes jis rodo be galo lüdnus žmones – be jausmų, ryšių, tuščiose erdvėse. Mėgstu faktu literatūrą, aprašančią tai, kas atsitiko iš tikrujų. Iš klasiku garbinu Dostojevskį, tai, kaip jis do rojasi su nuodėme, žmogaus prigimtimi ir Dievu. O muzika? Klausausi visko, o paskutiniu metu norėdamas pataisyti nuotaiką – labai optimistiską Rossini uvertūrą.

Ar savo sumanybus ir scenarijus aptariate su draugais kinematografininkais?

lionj didžiausiomis pasaulio nuodėmėmis.

Manau, nėra tiesiog sutapimas, kad rašytojo Boriso Akunino tinklaraštyje nesenai pasirodė tekstas apie XIX a. populiarias fotografijas su numirėliais. Fotografijos tada buvo dar retos, todėl mirus artimajam jo giminės, norėdami išsaugoti mirusiojo atvaizdą, fotografuodavo si su šalia pasodintu lavonu arba laikydavo jį rankose, o fotografai susgebėdavo išgauti net negyvų akių spindesį. Vis dėlto kartais ir pats pajuntu, kad tai, ką matau per savo pajamą, kad tai, ką matau per savo pajamą.

Bet grižkime prie užsienio televiziją. Šiąnakt (5 d. 23.50) Pirmasis Baltijos kanalas žada rodyti Sankt

Turi draugą, su kuriuo kartu baigne Lodzės kino mokyklą. Tai De nielas Hasanovičius. Jis bosnis, bet jau turi Lenkijos pilietybę. Labai juo pasitikiu ir visada duodu perskaityti savo tekstus. Jis yra dėstytojas, Lodzėje moko rašyti scenarijus, taip pat dėsto scenarijų rašymą ir režisūrą Andrzejus Wajdos kino mokykloje Varšuvos. Jo labai gera akis. Taip pat duodu skaityti savo scenarijus vyresniems kolegom, pavyzdžiu, Agnieszka Holland, Wojciechui Marczewskiui ar Edwardui Żebrowskiui, nes vertinu jų nuomonę ir žinau, kad jie visada gali pasakyti ką nors įdomaus apie mano tekstą arba sumanymą.

Jūsų studentiškas trumpo metražo filmas „Vyrų reikalus“ buvo nominuotas „Oskarui“. Ar šis faktas padėjo tolesnei Jūsų karjerai?

„Oskaro“ nominacija leido man patikėti savimi, tuo, kad mano pasakojamos istorijos yra suprantamos ir vertinamos, kad žmonės nori tai žiūrėti. Man tai buvo labai svarbu. Tačiau savo pilnametražio debiuto „Atgavimas“ turėjau laukti net ketverius metus, nes tada lenkų kinematografija pateko į baisią padėtį, buvo kuriamas mažai filmų, kultūrai apskritai buvo skiriamas nepakankamai lėšų, o aš nenorėjau kurti debiutinio filmo varganomis slygomis, kurios neleistų man atskleisti savo vizijos.

Tačiau juk tarp pirmo Jūsų pilnametražio filmo ir „Myliu“ taip pat praėjo nemažai laiko?

Šešeri metai. Bet tai atsitiktinumas. Po „Atgavimo“ dirbau prie didžiojo biudžeto filmo projekto apie Varšuvos sukilią, pamatyta okupantų akimis. Filmo personažas – į Vermachtą paimitas belgas, malšinantis sukilią. Šiuo filmu, beje, parantu tikra istorija, norėjau parodytu, kad nepaisant karo žaurumų ir tada vykdytų siaubingu nusikalintum galima išsaugoti žmogiškumą ir tikėjimą žmoguje esančiu gėriu. Paaiškėjo, kad Lenkijoje toks požūris, tiksliau, pasakojimas apie sukilią okupantu akimis, nicko nedomina.

Lenkų tai dar nedomino, bet jau domino vokiečius, jie spėjo nufilmuoti „Trečiojo Reicho žlugimą“, „Sophie Scholl. Paskutinės dienos“, „Moterų Berlyne“. Manau, kad su kuris iš filmą po kokių dešimties metų. Tad dirbau prie šio neigydinto projekto, o paskui prie kito – taip pat didelio biudžeto filmo visai šeimai „Bonobo Jingo“. Jo kol kas nepavyko išgyvendinti pirmiausia dėl biurokratinų kliūčių, pavyzdžiu, dvejus metus į Lenkiją negalėjome atsivežti šimpanzės, kuri filme turi vaidenti pagrindinį vaidmenį. Todėl ir nufilmavau „Myliu“. Dabar jau gavau pinigų „Bonobo Jingo“, filmavimas prasidės po metų, tai bus didelis bendros vokiečių, lenkų, norvegų, dañų gamybos filmas.

Apie meilę sunku pasakoti ir rašyti, bet man pasirodė, kad Jūsų filmo „Myliu“ recenzentams sunku filmą analizuoti ir vertinti. Ko, Jūsų galva, sttinga recenzijoms?

Mane nustebino, kad žmonės nemato to, kas man akivaizdu: tai iš tikrujų pirmas lenkų filmas, rodantis viduriniosios ar, greičiau, auksčesnės viduriniosios klasės astovus, kurie jau kažko pasiekė, tam tikra prasme finansiškai gyvena stabilitai, bet kartu yra siaubingai susvetimėję, tarsi būtų praradę tikėjimą kitu žmogumi. To recenzentai mano filme kažkodėl nepastebi.

Bet pastebi, kad Jums pavyko labai sunkus uždavinys – sukurti antrą pilnametražį filmą, kuris yra geresnis už pirmą.

Idėjau į šį filmą daug širdies, aistros, energijos ir esu patenkintas rezultatu. Pirmiausia džiaugiuosiu tuo, kad jis taip emocingai priima žūrovai. Skaitau, kas rašoma internetiniuose forumuose, ir matau, kad žmonės arba labai entuziastingai priima filmą, arba labai neigiamai. Tai reiškia, kad filmas veikia žūrovus, kad jie arba į mano kino pasaulį, arba tą pasaulį neigia. Žinoma, norėčiau, kad kuo daugiau žmonių tuo mano kino pasauliu patikėtų.

KALBĖJOSI
TADEUSZ TOMASZEWSKI

„Ties išsiskyrimo riba“

Peterburgo kinotyrininkės Liubovės Arkus dokumentinį filmą „Antonas čia, šalia“. Nesėjusime jo pamatyti per „Kino pavasari“ tai bus tiegių dovana. Prisijungiu prie savo

prie televizoriaus. Regis, tik prisiešiu ir užmesiu akį, o paskui jau sunku atsitraukti. Iš tokų kartojimų verta prisiminti lenkų kino klasiko Andrzejus Wajdos „Katynę“ (BTV, 11 d. 22.30). Tai filmas-paminklas 1940-ųjų pavasarį NKVD sušaudytims desimtims tūkstančių lenkų karininkų. Svarbi šio Wajdos filmo tema – sušaudytųjų artimujų – žmonų, seserų, motinų, mylimujų – likimai karų ir pokario metais, jų moralinius pasirinkimus.

Zhang Yimou jau taip pat laikomas kinų kino klasiku. TV3 šiąnakt (5 d. 00.05) vėl rodyti jo „Aukinės gėlės prakeiksmą“ (2006). Tai tikrai ne geriausias režisieriaus filmas, greičiau išpūdingas reginys, perke-

NUKELTA | 9 PSL.

Rodo TV

Klasikai ir vaikai

Neseku kitų šalių televizijų programų, nors mėgstu žūrėti prancūzišką „Labą ryta“ per TV5. Ypač maždaug minutę trunkančius naujų knygų pristatymus – pokalbius su jų autoriais kokiam nė žaviamie ir „knygiškame“ interjere. Lietuviškas „Labo ryto“ temperamentas gali tik sugražinti atgal į lovą. Rusiškų televizijų ryto laidų vedėjai atbaido savo perdėtu daugiažodžiavimų. Ką jau kalbėti apie dažniausiai tendencingas žinias ar makabriškus šokius ant lavono, kaip kad atsitiko mirus įtakingam 10-ojo dešimtmečio veikėjui Borisui Berezovskiui, kai ne vieno pokalbių šou dalyviai apkaltino dar neatšalusį ve-

Ką supranta lietuviai

Iš „Kino pavasario“ dienoraščio

Živilė Pipinytė

Lietuviškų „Kino pavasario“ programą šiemet pabandyta sudėlioti logiškiu – atskirti studentų, užsiėmiję gyvenančių kūrėjų filmus, bet klaustukų liko daug. Pavyzdžiu, kataloge akivaizdžiai pristigo informacijos apie pastaruosius. Parašyti, kad vieno ar kito filmo autorius gime Lietuvoje ar, tarkime, Kalifornijoje, neužtenka, norėtusi žinoti, ką ir kur tas žmogus studijavo, kuo užsiima, ar jo filmas – studentiškas darbelis, ar profesionalus, kur jis buvo rodytas anksčiau ir pan.

Šią metų „Kino pavasario“ programoje buvo daug įdomaus ir gero kino, tad pažintį su lietuvių filmais nusprenžiai atidėti vėlesniams laikui. Juolab kad dviejų filmų premjeros, i kurias patekau festivalio pradžioje, nuteikė visai neoptimistiškai.

Lino Mikutos „Dzūkijos jautis“ apeluoja į visą poetinės lietuvių dokumentinės istoriją. Idiliški kaimo peizažai, pagvenę valstiečiai, neskubri jų buitis ir paprasti darbai, filmo autorų grožėjimasis materijos degradavimui, styrnaitės kaimo pakraštystė, jau, matyt, privaloma filmui apie kaimą gyvulio skerdimo scena ir kaulės galva metaliniame dubenyje, alkoholis, finalinės laidotuvės... Dauguma „Dzūkijos jautio“ kadru, kuriuos nufilmavo Kristina Sereikaitė, ne tik pabrėžtinai gražūs ir kompoziciskai tvarkingi, bet ir kartais primena paspalvintus nespalvotų Henriko Šablevičiaus, Roberto Verbos, Audriaus Stonio filmų kadrus. Tas grožis ir nostalgija iš pradžių gali net apgauti. Štai pagrindinis „Dzūkijos jautio“ personažas Jonas, pramintas Jaučiu, atėina pas savo draugą, verdantį bulves, jie susėda ir šnekučiuojasi. Tiesiog idilija ir net juokinga. Kuo toliau, tuo labiau pastebi autorų norą prajuokinti žiūrovus, pasitelkiant komiškas situacijas ar nenormatyvinę leksiką. Komisros scenės kartojasi ir darosi vis aiškiu, kad autoriai tiesiog davę savo herojams vieną ar kitą užduotį. Pavyzdžiu, atėiti įtvartą, iš ten telefonu pasikviesti moterį, kuriai vienas iš filmo perso-

nažų tariamai neabejingo, ir pajuokauti. Kaimiečiai užduotis vykdo, kaip ir dirba – neskubėdami.

Taisyklė, kad komizmą reikia atmiestis tragizmu, taip pat igyvendinta. Skurdžiamai pagrindinio personažo name gyvena dvi moterys – iš lovov nesikelianti motina ir paliegusi žmona (autorai nesukonkretina, nes ta moteris gali būti ir sesuo, ir t.t.). Abiem moterims, regis, trūksta pagrindinio personažo dėmesio, nors vienoje filme scenoje jis net kerpa savo žmonai plaukus. Antropologinis vaizdelis trunka ilgai, personažai nelabai turi ką pasakyti vienas kitam, juo labiau filmo autoriams, todėl scena baigiasi visiška tuštuma, nes jų užpildanti žiūrovo emocija baigiasi anksčiau už pačią sceną. Paňašiai vyksta ir su kitomis išstemosis filmo scenomis – anksčiau ar vėliau į pirmą planą iškyla ne personažai ir jų tyliosios dramos, o autorų grožėjimas savimi. Tada pradedi įtarimai, kad jie patys nekalbina personažų ne tik todėl, kad tie žmonės jiems neįdomūs, o todėl, kad pokalbis sugrąuti tobula „Dzūkijos jaučio“ sumanymą ir kompoziciją. Spalvingi personažai – tokiai pat filmo dalis kaip ir arkliai, stirnaitės, pavasarį bundantis miškas ar simbolika beržo sula, kuria Jonas malšina troškuli prie pat savo namų.

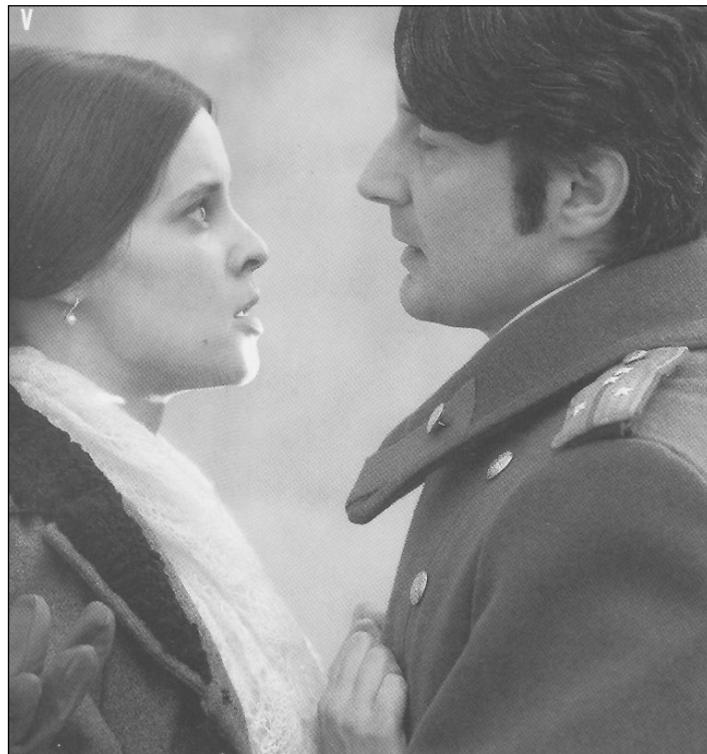
Visa tai dar būtų atleistina jaunų kūrėjų filmui, juolab kad pastangos grįžti prie lietuviškos kino dokumentinės ištakų akivaizdžios. Tačiau atsiradus naujam personažui – iš Kauno atvykusiam ponui, kuris kaiame turi namą, „Dzūkijos jautis“ tampa to kino autoparodija.

Ponas iš Kauno, kuriam Jonas ir kiti kaimiečiai atlieka jvairius darbus, atvirai grožisi savo sugebėjimu nusileisti iki paprasto kaimo žmogaus, kalbėti jo kalba. Jis net susėda už bendro stalo su savo kaimynais, geria su jais ir „filosofuoja“. Sveikuoluo pono iš Kauno apsimetimas ir savimeilė, pabrėžiant, kad jis – aukštesnis, svarbesnis, tokie akivaizdūs, kad filmo autoriai negalėjo nepastebeti. Bet, pasirodo, jiems tai viisi neklido. Štai tada ir suprant, kad režisierius su operatore – tokie

pat, nes didžiuojasi nusileidę iki degradavusiu kaimiečių, juos gražiai filmuojantys ir net bendraujantys kaip su lygiais. Todėl ir „Dzūkijos jautis“ – tik bergždžias, gražus filmas, fiksuojantis autorų puikybę, o ne užuojautą, norą suprasti, padėti, pakeisti. Atvirukas iš degraduojančio Lietuvos kaimo. Eksursija į nebeegzistuojančią lietuvių dokumentininkų erdvę, kurią ir anais laikais gyva paversdavo pirmiausia kūrėjų užuojauta ir meilė.

Jei nežinočiau, kad filmą „Laiškai Sofijai“ kūrė britas Robertas Mullan, tikrai būčiau pagalvojusi, kad tai – kokio nors seno marazmatiko, sovietinių istorinių revoliucinių filmų režisieriaus „gulbės giesmė“. Čia viskas dvelkia senomis, nors jau ir gerokai primirštomis, schemomis. Sofija Kymantaitė kovoja už Lietuvos neprikalauomybę ir lietuvių kalbą. Kai ji kalba mitinge, rakursas iškart primena audringą Iljičiaus pasisakymą kažkuriame filme apie Rusijos revoliuciją, o negausi minia skanduoja: „Lietuva! Lietuva! Lietuva!“ tarsi Sajūdžio mitinge. Kymantaitės oponentas – carinės Rusijos karininkas (taip ir nesupratau, ar slaptosios policijos, ar armijos), kurio metodai filmui įpusėjus verčia prisiminti Holivudo filmų niekšus kagėbiustus, prievaraujančius savo idėjines priešes. Didžiojo menininko giminaičio Roko Zubovo vaidinamas Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, kurį myli Sofija Kymantaitė, nusileido tiesiai iš naivių filmų apie nelaimingus menininkus, kuriuos žlugdo caro režimas (buržuazinė santvarka, liga, skurdas ir pan.). Atpisrašau, bet jis labiau primena tiesiog nelabai protinę ištūželę, kurio drąsioji Marijos Korenaitės Sofija tikrai nesugebėtum pamilti. Tokie filmai visame pasaulyje buvo kuriami prieš daug dešimtmecio. Tiesa, šių dienų kino ištaiką galima pamatyti epizode, kai Čiurlionis sugundo dvi išspusčiusios Peterburgo ponios. Jos panašios į filmų apie vampyrus herojes.

Turint omenyje, kad pagrindiniai filmo herojai buvo intelektualai, studijavę užsienyje, klausytis gimna-

„Laiškai Sofijai“

zistės mentalitetą atspindinčių jų dialogų ir patikėti jų meile „Laiškose Sofijai“ fiziškai neįmanoma. Popieriniai pagrindiniai personažai ir jų dramos nesukelia jokių jausmų, todėl lieka laiko žvalgytis po filmo pakaščius ir nuolatos stebėtis. Filmo veiksmas prasideda, kai Druskininkuose paauglys Čiurlionis žiūri Antonu Čechovo „Dédę Vanią“. Jei neklystu, pjesė buvo parašyta po keliolikos metų. Bežemiai bajorai Kymantaitės tévai kažkodėl gyvena rūmuose, piktais rusas, pasirengęs sukupoti lietuvius prie bažnyčios, vasarą kažkodėl dėvi papachą, Čiurlionių vestuvių scena prasideda stambių vašių stalo planu, o jis puošia sausainiai, sudėlioti į pigias 7-ojo XX a. dešimtmecio stilines vaseles, beveik visi aktoriai ne-gailestingai darko lietuvių, lenkų, rusų kalbas. Suprantu, kad tai – ne esmė, bet kai nėra dramaturgijos, pagrindinį herojų vaidina neprofesionalas, o režisūra apgailėtina, de-talės tampa svarbios, nes jos „dešifruoja“ visumą.

Užtat filme daug pigaus patriotizmo, kuris, be abejo, patraukus prie televizijos serialų ipratusius lietuvių

žiūrovus. Būtent iki tokio patriotizmo redukuota, mano galva, svarbiausia (bet neįsplėtota) filmo tema – abiejų pagrindinių filmo heroju pasirinkimas būti lietuviu. XX a. pradžioje toks pasirinkimas ir buvo didvyriškas. Mane ypač prajukino scena, kur Čiurlionis sako savo vieninteliam draugui Mstislavui Dobužinskui (kažkodėl labai komiškas Andrius Bialobžeskis), kad šis supranta jo paveikslus tik todėl, kad yra lietuvis.

Pastebėjau, kad paprastai įvairių kino renginių atidarymuose ir uždarymuose pamatai daug Seimo ir vyrainiusybės narių. Vis dažniau nepaliela išpūdis, kad šalia kulklių, neturtingų kinematografininkų jie su malonumu pasijunta tikromis žvaigždėmis. Ko gero, tokie filmai kaip „Laiškai Sofijai“ jiems turi būti priimtini. Aiškūs, patriotiški, pastabštūs ir pigūs. Matyt, todėl šie kino gerbėjai, kurpdami biudžetus, skirta tiek mažai pinigų lietuvių kinui.

„Kino pavasaris“ baigėsi. Po metų ateis kitas. Būtų gerai, kad filmai nepasektų gamtos pavyzdžiu. Šių dienų kinui, ypač lietuvių, pavasario labai reikia.

„Auksinės gėlės prakeiksmas“

niukas tampa tikras pabaisa. Paskutiniai metais išpanai sėkmungai kultivoja siaubo filmų su grėsmingais vaikučiais žanrą, bet „Prieglaudos“ atmosfera tikrai ištrigs atmintyje.

Vaikučiai nebūtinai yra siaubo filmų pabaisos. Britų režisierės Gurinder Chadha (ji sukūrė garsuji „Smūgiuok kaip Bekhemas“ filmo „Diagnozė: paauglystė“ (TV3, 6 d. 12.45) reklaminė frazė skamba taip: „Jei Bridžitai Džouns būtų keturiolika...“

Džordžija Nikolson gyvena su įkyriaus tévais, kurie jos nesuprantą, ir šlykščiai tręjų metų sesute. Džordžija svajoja tapti blondine, turėti mažesnę nosį ir draugą. Skaitydami jos dienoraštį pasinėsime į paauglių kasdienybę, juį išgvenimus ir kurioziškas situacijas. Mana, kad ne taip ir blogai kartais priiminti, kokie buvome pabaisos.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

ATKELTA IŠ 8 PSL.

lianties į Tangų dinastijos pabaigą – 928-uosius. Pagrindiniai filmo herojai – fiktyvūs personažai, tačiau Gong Li suvaidinta imperatorė akivaizdžiai primena Wu Zetian – vienintelę moterį, kuri sugebėjo tapti Kinijos valdovę. Pasak istorikų, ji buvo tobula valdovė, tačiau paveldėtoja įamžinė neigiamą imperatorės įvaizdį. Vis dėlto režisierius labiau domino ne valdžios ir meilės drama, o efektingas reginys, turtinga scenografija ir kostiumai bei neįtikināti spalvų paletė, kurioje do-minuoja aukso spalva.

Zhang Yimou viename interviuje prisipažino priklausąs kinų tapybos tradicijai: „Tradicinėje kinų estetikoje paveikslu vertė remiasi jo idė-

Parodos	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija	
<i>Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Architektūros studentų paroda „From Landscape to Roofscape“ Marijos Teresės Rožanskaitės paroda „Rentgenogramos“ Stanislovo Kuzmos (1947–2012) paroda „Skulptūra + 5425 dienos“</i>	Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39 iki 6 d. – Patricijos Jurkšaitytės paroda „Olandiškos istorijos“ nuo 11 d. – paroda „Varšuva: diena po...“</i>
Vilniaus paveikslų galerija	Galerija „Lietuvos aidas“ <i>Trakų g. 13 iki 13 d. – Rasos Jonės Šataitės paroda „Iš tylėjimų“</i>
Radvilų rūmai	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Pilies g. 40 iki 7 d. – Pietų Korėjos Čiogė budizmo ordino Šu Dok Sa šventyklos Pong Džiantang Sol Čong Kun Sunim kaligrafijos paroda</i>
Taikomosios dailės muziejus	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11 iki 6 d. – Arvydo Ališankos paroda „Tarp“ (skulptūra, objektai, video)</i>
Lietuvos nacionalinių muziejus	Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13 Gedimino Piekuo paroda „Kolekcija, skulptūra, paveikslai“</i>
Naujasis arsenas	Galerija AV17 <i>Aušros Vartų g. 17 Vitalio Čepkauskos paroda „Atsivertimai/ Kolekcija“</i>
Kazio Varnelio namai-muziejus	Dailės galerija-studija „Ra“ <i>Pranciškonų g. 8 iki 10 d. – tapybos miniatiūrų paroda „Spiečius“</i>
Bažnytinio paveldo muziejus	„Juškų gallery“ <i>B. Radvilaitės g. 6B Paroda „Keturi Vincento Gečo tapybos dešimtmecia“</i>
Šiuolaikinio meno centras	Valstybinio Vilniaus Gaono žydu muziejaus Tolerancijos centras <i>Naugarduko g. 10/2 Miriam Meras ir Žibunto Mikšio grafikos darbų paroda</i>
Meno projektų erdvė „Malonioji 6“	Senamiesčio menininkų galerija-dirbtuvė <i>Totorių g. 22–4 iki 9 d. – Zitos Kazėnienės ir Mykolės Ganusauskaitės tapybos bei objektų, asamblių paroda „Ilgesio klaipėdės“</i>
Galerija „Kairė–dešinė“	Užsienio reikalų ministerija <i>J. Tumo-Vaižganto g. 2 Marius Jonušo tapyba Gedimino Piekuo skulptūra</i>
Tekstilės galerija „Artifex“	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija <i>Vilniaus g. 39/6 Jūratės Stauskaitės akvarelinių piešinių paroda „Lengvai“</i>
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“	„Skalvijos“ kino centras <i>Goštauto g. 2/15 Paroda, skirta Almantui Grikevičiui</i>
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	KAUNAS
Parodų salės „Titanikas“	M. Žilinsko dailės galerija <i>Neprisklausomybės a. 12 Pakeista ir atnaujinta XVI–XVIII a. Italijos dailės ekspozicija</i>
<i>Mairiono g. 3 Paroda „Dienos svajos, nakties košmarai“ iki 6 d. – Vlado Urbanavičiaus paroda „Sukonstruota Titanikui“</i>	Kazimiero Žoromskio (1913–2004) paroda „Spalvos virpėjimas“
Galerija „Akademija“	Jaunimo meno salė <i>Pilies g. 44/2 iki 13 d. – Aliaus Berdenkovo darbų paroda</i>
Tekstilės galerija „Artifex“	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16 nuo 5 d. – paroda „Zenonas Varnauskas – Kauno mokyklos maestro“</i>
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus <i>V. Putvinckio g. 64 Algirdo Šakalo paroda „Fantastika ir realybė“</i>
<i>Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai</i>	Mairionio lietuvių literatūros muziejus <i>Rotušės a. 13 „Maironis ir jo epocha. ...palieku visą mano</i>
	Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>5 d. 18.30 – P. Čaikovskio „GULBIŲ EŽERAS“. Dir. – R. Šervenikas 6 d. 18.30 – F. Leharo „LINKSMOJI NAŠLĘ“. Dir. – J. Geniušas 7 d. 12 val. – B. Pawłowskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUAI“. Dir. – A. Šulčys 10 d. 18.30 – „BARBORA RADVILAITĖ“ (pagal S. Vainiūno, A. Malcio, H.M. Góreckio ir kt. muziką). Dir. – R. Šervenikas 11 d. 18.30 – J. Strausso „SIKŠNO SPARNIS“. Muzikinis vad. ir dir. – M. Staškus, dir. – J. Geniušas 12 d. 18.30 – A. Šenderovo „DEZDEMONA“. Dir. – R. Šervenikas</i>
	Nacionalinis dramos teatras <i>Didžioji salė</i>
	<i>5 d. 18 val. – „SVEIKI, ŽMONĖS!“ (N. Dumbadžės romano „Aš, močiutė, liliko ir Iliarionas“ motyvais). Rež. – V. Čigogidzė (J. Miltinio dramos teatras) 6 d. 18.30 – M. Spero „MEDŽIOKLĖS</i>
	Dailė
	Akvilė Anglickaitė vis suranda būdą įdomiai tyrinėti garso ir vaizdo sanyakij. Jos kūrybos paroda „Fermata“ veikia iki balandžio 20 d. Vilniaus grafikos meno centro galerijoje, III a. salėje „+“.
	Teatras
	Balandžio 5 d. 19 val. ir 11 d. 16 val. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Mažojoje scenoje galima pamatyti priešpaskutinę 73-jojo sezono premjerą – Ewaldo Palmeterioferio „Hamletas mirė. Gravitacijos néra“. Spektaklį sukūrė pasitikėjimą kelianti komanda: režisierius – Paulius Ignatavicius, dailininkė – Neli Ivančik, aktoriai Tadas Gryn, Elzė Gudavičiūtė, Virginija Kuklytė, Tomas Stirna, Rimantė Valiukaitė, Algirdas Dainavičius.
	Muzika
	Balandžio 6 d., šeštadienį, 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje Lietuvos kamerinis orkestras pasirodo su violončelininku bei dirigentu David Geringu ir obojininku Robertu Beinariu . Koncerto solistai ir dirigentas David Geringas. Programoje – intriguojantis violončelės ir obojaus duetas, atliekantis rusų kompozitorių variacijas ir Vakaru klasiką.
	Balandžio 11 d. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje (<i>Aušros Vartų g. 5</i>)
	vyks koncertas Vilniaus ir Varšuvos miestų 15 metų bendradarbiavimo suktakties proga. Koncerto programe skambės Lietuvos valstybinio simfoninio orkestro, diriguojamo Monikos Wolińskos (Varšuva), atliekami kūrinių: M. Karloviciaus „Lietuviška rapsodija“, W. Lutosławskio, „Koncertas fortepijonui“ (solistas Tadeusz Domanowski, Varšuva), E. Moravskio, „Nevermore“ ir M.K. Čiurlionio „Miške“.
	Bilietaus galite įsigyti Lietuvos nationalinės filharmonijos kasose
	SCENOS . Rež. – R. Atkočiūnas 7 d. 12 val. – K. Čiukovskio „DAKTARAS AISKAUDA“. Rež. – E. Jaras 9 d. 18.30 – A. Schnitzlerio „10 DIALOGŲ APIE MEILĘ“. Rež. – Y. Ross 10 d. 18.30 – Just. Marcinkevičiaus „KATEDRA“. Rež. – O. Koršunovas 11 d. 18.30 – J. Dautarto „PASKENDUSI VASARA“ (M. Matiliškio kūrinių motyvais). Rež. – J. Dautartas 12 d. 18.30 – PREMJERA! F. Molnáro „LILIJOMAS“. Rež. – L. Bagossy (Vengrija) Mažoji salė 5 d. 19 val., 11 d. 16 val. – E. Palmeterioferio „HAMLETAS MIRĖ. GRAVITACIJOS NÉRA“. Rež. – P. Ignatavicius 6 d. 16 val. – M. Duras „MUZYKA 2“. Rež. – A. Liuga 7 d. 16 val. – A. Škėmos „SAULÉTOS DIENOS“. Rež. – R. Kudzmanaitė 9 d. 14 val. – B. Mar „UNE“ (aktorišas U. Babickaitės dienoraščių motyvais). Rež. – B. Mar 10 d. 14 val. – V.V. Landsbergio „BUNKERIS“. Rež. – V.V. Landsbergis
	ROMEIR DŽULJETOS ISTORIJA . Rež. – O. Koršunovas Valstybinis jaunimo teatras 6, 7 d. 12 val. – PREMJERA! „RAGANIUKÉ“ (pagal O. Preusslerio pasaką). Rež. – E. Jaras, scenogr. ir kost. dail. – M. Jacovskis, komp. – M. Bialobžeskis. Vaidina R. Marazaitė, G. Arbačiauskas, I. Cipliauskas, A. Bialobžeskis, J. Damaševičius, N. Gadliauskas, S. Ivanovas, A. Kazanavičius, S. Sipaitis, S. Storpirštis, T. Taukinaitis 9 d. 18 val. – W. Shakespeare'o „JEI TAIP, TAI ŠITAI“. Rež. – P.E. Budraitis 10 d. 18 val. – V. Sigarevo „GUPELÉ“. Rež. – A. Lebeliūnas 12 d. 18 val. – D. Wassermano „SKRYDIS VIRŠ GEGUTÉS LIZDO“. Rež. – V. Griško
	Rusų dramos teatras 5 d. 18 val. – A. Čečovo „PAS PAŽYSTAMUS...“ Rež. – L. Adomaitienė 6 d. 12 val. – J. Popovo „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUAI“. Rež. – J. Popovas 7 d. 12 val. – H.Ch. Andersen „UNDINÉLÉ“. Rež. – J. Šciukis 10 d. 18 val. – A. Jablonskajos „STABMEL-DŽAI“. Rež. – J. Vaitkus 12 d. 18 val. – A. Čečovo „MEŠKA“. Rež. – L. Adomaitienė
	Teatras „Lélė“
	Didžioji salė 6 d. 12 val. – „BAISIAI GRAŽI PASAKA“ (pagal lietuvių liaudies pasakas ir mūsių). Scen. aut., rež. ir dail. – A. Bagočiūnaitė-Paukštienė 7 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. – A. Mikutis 10 d. 18.30 30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“ (pagal V. Šimkaus eiles). Insc. aut ir rež. – R. Kazlas Mažoji salė 6 d. 14 val. – „KIŠKIŲ SUKILIMAS“ (pagal
	Užjaučiame bičiulio ir bendradarbio Valdo GEDGAUDO artimosis ir liūdime drauge.

„7 MENO DIENŲ“ REDAKCIJA

